

Голас Радзімы

№ 7 (1889)
14 лютага 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

І СЕЛЕТА спаўняецца 60 год з часу заснавання Бярэзінскага біясфернага запаведніка. Вучоныя называюць яго эталонам прыроды. І гэта не выпадкова: у ім захаваліся натуральныя комплексы, дзе жыццё расліннага і жывёльнага свету ідзе практычна таксама, як і многія тысячгагоддзі назад. Народным камісарыятам земляробства БССР у 1924 годзе была ўтворана спецыяльная камісія. Ёя даручалася правесці зааглажнае абследаванне тэрыторыі рэспублікі з мэтай стварэння запаведніка па захаванню і размяжэнню знікаючых відаў дзікіх жывёлін. Найбольш падыходзячым месцам аказалася тэрыторыя ў вярхоўях Бярэзіны, дзе вучоныя акрамя ласёў, кабанюў, мядзведзяў, выявілі пасяленні баброў, якія лічыліся знікшымі. Гэта акалічнасць і вырашыла пытанне: у пачатку 1925 года быў зацверджаны Бярэзінскі запаведнік.

НА ЗДЫМКАХ: у снежным убранні запаведны лес; начальнік станцыі фонавага маніторынга А. СРЫБНЫЙ каля геліографа — прыбора для вымярэння працягласці сонечнага ззяння; егер П. СТЭЛЬМАХ на падкормачнай пляцоўцы.

[Заканчэнне фотарэпартажу змешчана на 8-й стар.]

падзеі • людзі • факты

ВІЗІТЫ

ЗНАХОДЖАННЕ
ПАСЛА АНГОЛЫ

На працягу некалькіх дзён у Мінску знаходзіўся Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Народнай Рэспублікі Ангола ў СССР Жазэ Сезара Аугушту.

Ён сустракаўся і меў гутаркі з першым сакратаром ЦК Кампартыі Беларусі М. Слюньковым, міністрам замежных спраў БССР А. Гурыновічам.

Ж. С. Аугушту сустраўся таксама з кіраўнікамі і актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі. Старшыня прэзідыума таварыства А. Ваніцкі і намеснік старшыні праўлення Мінскага гарадскога аддзялення таварыства дружбы «СССР — Ангола», намеснік старшыні Дзяржтэлерадыі БССР В. Чанін расказалі аб развіцці кантактаў грамадскасі параднёных гарадоў Мінска і Луанды, аб перспектывах расшырэння іх плённых сувязей.

Пасол прыняў удзел і выступіў на сходзе прадстаўнікоў грамадскасі Мінска, прысвечаным святку Народнай Рэспублікі Ангола — Дню пачатку ўзброенай барацьбы за незалежнасць.

У час знаходжання ў беларускай сталіцы Ж. С. Аугушту паводзіў на Мінскім трактарным заводзе. Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі БССР, аглядаў новыя раёны жыллёвага будаўніцтва, наведваў музеі.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ
З ЗША

У цяперашняй складанай міжнароднай абстаноўцы для ўсіх народаў планеты няма больш важнай задачы, чым захаванне міру на зямлі, сказаў у інтэрв'ю журналістам выканаўчы дырэктар Нацыянальнага савета амерыкана-савецкай дружбы Алан Томсан. Разам з прэзідэнтам гэтага савета Джонам Чэрвені ён знаходзіўся ў Мінску па запрашэнню Саюза савецкіх таварыстваў дружбы.

Першаацаровае знаанне для дасягнення гэтай мэты маюць мірныя ініцыятывы Савецкага Саюза. Яны знаходзяць усё больш прыхільнікаў у ЗША, працягваў Алан Томсан. Пад іх націскам адміністрацыя Белага дома была вымушана згадзіцца на перагаворы з СССР па касмічных і ядзерных узбраеннях.

Гасцей з ЗША прыняў старшыня выканкома Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў В. Пячэніцаў. Яны сустракаліся з актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, пабывалі ў адной з мінскіх школ і ў дзіцячым садзе.

Члены дэлегацыі азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі Мінска.

САЦЫЯЛЬНАЕ РАЗВІЦЦЕ

РАСЦЕ
ПАГРАНІЧНЫ

Расце і харашэе рабочы пасёлак Пагранічны Бераставіцка-

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

У калгасах і саўгасах Беларусі ідзе падрыхтоўка да веснавой сяўбы: рамантуецца тэхніка, даводзіцца да пасяўных кандыцый насенне, на палі вывозяцца арганічныя ўгнаенні. На гэтым здымку, зробленым у калгасе «Аснежыцкі» Пінскага раёна, вы бачыце дэпутацкую групу сельскага Савета, якая правярае якасць захавання насення.

га раёна. За апошні час тут з'явіліся тры новыя вуліцы — Леніна, Юбілейная і Паўночная, уступіла ў строй урачэбная амбулаторыя, пабудавана каля 30 дамоў сядзібнага тыпу.

Архітэктары распрацавалі праект далейшай планіроўкі і забудовы пасёлка. Па функцыянальнаму назначэнню ўся яго тэрыторыя падзелена на дзве зоны — вытворчую і жылую. Жылая будзе складацца з грамадскага цэнтра, кварталаў шматпавярховых і аднакватэрных дамоў.

Па новаму праекту пасёлак прыкметна вырасце. У недалёкай будучыні ў цэнтры яго з'явіцца дванаццацікватэрны жылы дом калгаса імя Жданова, пачынаецца будаўніцтва васьмікватэрнага дома для рабочых філіяла аўтакампіната.

Адначасова будзе фарміравацца квартал сядзібнай жыллой забудовы. На вуліцы Леніна з'явіцца новыя двухкватэрныя і аднакватэрныя дамы з усімі выгодамі.

Вежы кранаў трывала ўніскаліся ў сілуэт пасёлка. Цяпер у Пагранічным будзецца сем аднакватэрных дамоў жыллёва-будаўнічага кааператыву, які створаны ў калгасе імя Жданова. Узводзіцца некалькі жылых дамоў у двух узроўнях, двухпавярховы будынак прамтаварнага магазіна.

ПАЧАТАК БІЯГРАФІІ

МАШЫНЫ
ДЛЯ ПАЛЁУ

Магілёў — адзін з буйных прамысловых цэнтраў нашай рэспублікі. Тут выпускаюцца сінтэтычныя валокны і электрухавікі, шаўковыя тканіны і будаўнічыя матэрыялы, аўтамабілі і ліфты для жылых дамоў... Зараз абласны цэнтр будзе пастаўляць і сельскагаспадарчыя машыны, першую партыю якіх днямі выпусціў новы завод «Магілёўсельмаш».

Пачала дзейнічаць толькі першая чарга гэтага прадпрыемства.

З выхадам на праектную магутнасць завод будзе штогод выпускаць 25 тысяч агрэгатаў для перавозкі зялёнай масы і столькі ж прычэпных раскідвальнікаў угнаенняў рознай грузападмальнасці.

АХОВА ПРЫРОДЫ

У ЛЯСАХ
МІНШЧЫНЫ

Рукатворнае возера з блакітным лясным сямнаццаць гектараў упрыгожыла адно з лясных урочышчаў Міншчыны.

На шляху незамярзаючай скарачэнай рачулі Удры будаўнікі ўзвялі земляную дамбу са шлюзам. Цяпер, перш чым трапіць у Нёман і Балтыйскае мора, яе воды замаруджваюць свой бег пад засенню пышных соснаў і елак Краснасельскай паліўнічай гаспадаркі.

Паліўняне і рыбалка паблізу шумнага горада сталі магчымымі дзякуючы штодзённаму клопату чалавека аб «братках меншых». Раней дзікія звяры пакідалі гэтыя лясы: людзі трывожылі іх спакой. Былі ўдакладнены турысцкія маршруты. І шуму ў лесе стала менш. Для падкормкі дзічыны ў зямні час егеры пабудавалі спецыяльныя «сталовыя».

Заказнік парадзе і рыбаловаў-аматараў: у раках Удры і Чарнушцы жыве ручаёвая фарэль. У новым возеры работнікі паліўнічай гаспадаркі плануюць разводзіць пелядзь, ляшча і карпа.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

МІЕРЫ. Моладзь Міёршчыны актыўна рыхтуецца да XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў. Зараз на ўсіх прадпрыемствах, у калгасах і саўгасах раёна праходзяць суботнікі. Грошы, заробленыя на іх, маладыя людзі пералічваюць у фонд фестывалю.

ЛОЕУ. На год раней тэрміну прыняты ў эксплуатацыю новы саўгас імя Леніна, размешчаны на меліяраваных землях. Гаспадарка вырошчвае племянны маладняк жывёлы ў механізаваным комплексе, разлічаным на ішчэць тысяч галоў. Для абнаўлення статку суседнія фермы будуць атрымліваць адсюль штогод 2 700 нецеляў. У бігунай пяцігодцы на будаўніцтва палескіх саўгасаў выдзелена сродкаў удвая больш, чым у папярэдняй.

СЛОНІМ. У раёне пабудавана яшчэ два Дамы культуры. Адзін з іх на 300 месцаў здадзены ў эксплуатацыю ў вёсцы Сасноўка — цэнтры аднайменнага саўгаса. Другі ўзведзены на цэнтральнай сядзібе калгаса «Уперад» — вёсцы Дзераўная. Тут адначасова могуць адпачыць 400 чалавек.

НЕ ДЗЕЛЯ ПРЫБЫТКУ,

А Ё ІМЯ І ДЛЯ ДАБРАБЫТУ ЎСІХ

ЧАЛАВЕК
У ПЛАНХ РЭСПУБЛІКІ

— Эканамічнае і сацыяльнае развіццё Беларусі, як і Савецкага Саюза ў цэлым, ажыццяўляецца на аснове гадавых, пяцігадовых і перспектывных планаў, — сказаў у гутарцы з карэспандэнтам Агенцтва друку Навіны старшыня Дзяржаўнага плановага камітэта рэспублікі Анатоль РЭУТ. — План — гэта эканамічна абгрунтаваная і збалансаваная па ўсіх відах рэсурсаў праграма з канкрэтным вызначаным вынікам. Яе важнейшая мэта — павышэнне матэрыяльнага дабрабыту народа.

Як і ў якім выглядзе інтарэсы кожнага чалавека знаходзяць адлюстраванне ў абагульненым плане рэспублікі?

Зварнуся да канкрэтных фактаў: цяпер Беларусь жыве і гаспадарыць па адзінаццатаму пяцігадоваму плану, разлічанаму на перыяд з 1981 па 1985 год. У ім усе галіновыя праграмы эканамічнага развіцця падпарадкаваны стварэнню такой матэрыяльнай базы, на падставе якой можна было б забяспечыць рост рэальных даходаў насельніцтва ў сярэднім на 18 працэнтаў.

Але рэальныя даходы, як вядома, — абагульняючы паказчык матэрыяльнага дабрабыту чалавека. Ён уключае ў сябе многае. Гэта — і павышэнне заробатнай платы рабочых і служачых, занятых у народнай гаспадарцы рэспублікі, і паліпшэнне сацыяльнага забеспячэння той катэгорыі грамадзян, якая, як гаворыцца, ужо адпрацавала сваё і знаходзіцца на заслужаным адпачынку, і павелічэнне долі выплат і льгот па іншых каналах сацыяльнай дапамогі. Рэальныя даходы — гэта і насычэнне рознічнага рынку разнастайнымі таварамі і паслугамі пры захаванні стабільнага індэкса цэн, і паліпшэнне жыллёвых умоў насельніцтва, і стварэнне спрыяльных магчымасцей для адпачынку, і многае іншае. На ўсё гэта ў фінансавай праграме пяцігодкі прадугледжана зрэходаваць амаль 80 працэнтаў грашовых рэсурсаў. Па нашых разліках, рэалізацыя ўсіх гэтых сацыяльных акцый у той ці іншай ступені датычыць матэрыяльнага становішча кожнага жыхара рэспублікі.

Сацыяльная накіраванасць бягучай пяцігодкі — не выключэнне, а працяг папярэдніх. За апошнія 15 год, напрыклад, рэальныя даходы насельніцтва рэспублікі, узраслі амаль у 2 разы. Гэта перш за ўсё вынік сістэматычнага павышэння заробатнай платы, грамадскіх фондаў спажывання, праз якія цяпер размяркоўваецца прыкладна трэць усіх матэрыяльных дабрабытаў і паслуг. За гэты час жыллёвыя ўмовы палепшыла практычна ўсё насельніцтва Беларусі.

Такі прамы вынік нашых дасягненняў у гаспадарчай сферы. Не сакрэт, што спажываць і размяркоўваць можна толькі тое, што зроблена. Адсюль — і тая ўвага, якую мы ўдзяляем эканамічнаму развіццю рэспублікі. За апошнія 7 гадоў, напрыклад, яе прамысловы патэнцыял практычна падвоіўся. Не апошняю ролю ў гэтым адыграла нарошчванне магутнасцей па вытворчасці тавараў народнага спажывання. Акрамя іх на рознічны рынак паспяхова працуюць многія няпрофільныя галіны. Я не гавару ўжо пра сельскую гаспадарку, якая цалкам падпарадкавана задавальненню патрэб спажывацтва.

Характэрнай рысай сучаснага этапу развіцця эканомікі Беларусі з'яўляецца стаўка на інтэнсіфікацыю, гэта значыць на забеспячэнне прыросту прамысловай і сельскагаспадарчай прадукцыі за кошт павышэння прадукцыйнасці працы, лепшага выкарыстання таго, што ўжо створана. У гэтай сувязі ў маштабе ўсёй рэспублікі ажыццяўляецца карэнная рэканструкцыя і тэхнічнае пераўзбраенне дзеючых магутнасцей, укараненне ў вытворчасць навішых тэхналогій, і ў першую чаргу такіх, якія разам з высокай прадукцыйнасцю вызначаліся б эканамічнасцю, стопрацэнтным выкарыстаннем сыравіны і выпускам прадукцыі, якая адпавядала б лепшым светлым стандартам.

Узрастаючыя з кожным годам магчымасці беларускай эканомікі дазваляюць нам усё больш грашовых і матэрыяльных рэсурсаў укладваць у сацыяльную сферу. У бясплатную для ўсіх адукацыю, рознымі відамі якой у рэспубліцы сёння ахоплена амаль трэць насельніцтва, у бясплатную медыцынскую дапамогу, уключаючы і складаныя аперацыі з працяглым стацыянарным лячэннем, у льготнае (за 15—20 працэнтаў ад поўнага кошту) утрыманне малышоў у дзіцячых садах і яслях, у санаторна-курортны адпачынак (за трэць кошту, а то і бясплатна), якім у Беларусі штогод карыстаюцца звыш 2 мільёнаў чалавек.

Узяць, напрыклад, жыллё. Тыя сотні тысяч кватэр і аднамяейных дамоў, якія мы запланавалі пабудавач на працягу бягучай пяцігодкі, у большасці будуць узведзены на сродкі дзяржавы і перададзены насельніцтву ў бестэрміновую арэнду за плату, якая разам з узносамі за камунальныя паслугі складае 3—4 працэнтаў у бюджэце сярэдняй па даходах сям'і. А гэта значыць, што каля мільёна чалавек палепшаць свае жыллёвыя ўмовы, не ўкляўшы ў гэтую справу ні капейкі асабістых зберажэнняў. І нават у працэсе арэнды жылля дзяржава з-за нізкіх ставак кватэрнай платы і тарафаў на камунальныя паслугі будзе пакрываць прыкладна дзве трэці расходаў у гэтай сферы. Усё гэта робіць жыллё, як, зрэшты, і многія іншыя даброты, даступным для сям'і з любымі даходамі. Словам, хоць у нашых планах і не прадстаўлены інтарэсы канкрэтных людзей, у выніку ўсе яны адчуваюць тыя станоўчыя перамены, якія адбудуцца ў сацыяльным развіцці рэспублікі. Бо кожны новы дзіцячы сад ці яслі — гэта яшчэ некалькі соцень самых юных грамадзян Беларусі, якія перайшлі на дзіённае ўтрыманне дзяржавы, новая школа, бальніца ці паліклініка — гэта лепшыя ўмовы для адукацыі і папраўкі здароўя, новы спартыўны комплекс — дадатковая магчымасць уцягнуць у фізкультурны рух тысячы аматараў спорту. І так, што ні закралі, усё будзецца і ствараецца не дзеля прыбытку, а ў імя і для дабрабыту ўсіх.

На чарговым пасяджэнні бюро Савецкага падрыхтоўчага камітэта зацверджаны афіцыйны талісман-сувенір XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў. Яго аўтар — студэнт-завочнік Маскоўскага архітэктурнага інстытута Міхаіл Вераменка. Талісман фестывалю — відарыс дзяўчынкі з ласкавым рускім імем Кацюша ў галаўным уборы, які нагадвае каюшнікі і імітуе рамонак — эмблему фестывалю. НА ЗДЫМКУ: талісман-сувенір фестывалю «Кацюша».

ЗА ДВАЦЦАЦЬ КІЛАМЕТРАЎ АД СТАЛІЦЫ

ФАНІПАЛЬ—ПАСЁЛАК З БУДУЧЫНЯЙ

Афіцыйная дата яго нараджэння — 29 красавіка 1984 года. У гэты дзень выйшаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР аб перайменаванні вёскі Фаніпаль Дзяржынскага раёна Мінскай вобласці ў пасёлак гарадскога тыпу. У адміністрацыйным падзеле населеных пунктаў Фаніпаль стаў 112 гарадскім пасёлкам на тэрыторыі Беларусі.

Больш за стагоддзе назад, а менавіта ў 1871 годзе, калі з'явілася адна з першых на Беларусі чыгунак Мінск — Негарэлае, на дваццаць трэцім кіламетры ад Мінска з'явіўся невялічкі будынак — будка чыгуначніка — для дзорца мясцовага ўчастка пугі.

Ішоў час, і на гэтым месцы ўзнікла таксама невялічкая станцыя, побач з якой у казённым доме пасялілася некалькі сем'яў тых, хто займаўся прафілактыкай чыгункі або іншымі работамі па яе абслугоўванню. Пасля ўсталявання ў Беларусі ўлады Саветаў станцыя ўзбуінілася. У 1933 годзе тут ужо стаяла сем асобных хат. Скончылася Вялікая Айчынная вайна, і ўжо літаральна праз некалькі вёснаў побач са станцыяй вырасла вёска. Людзі з хутароў сталі перавозіць хаты да месца, вельмі зручнага ў тым сэнсе, што адсюль лёгка было трапіць у Дзяржынск, да якога па чыгунцы ўсяго 15 кіламетраў або ў сам Мінск. Утварыўся калгас. Частка людзей працавала ў ім, а частка, як і раней, на чыгунцы.

У 1971 годзе, роўна праз сто год пасля пасялення першага жыхара на гэтым кавалачку зямлі, імя і прозвішча якога назаўжды схавалі пласты часу, вёска налічвала ўжо 170 двароў і каля 400 жыхароў.

Гэта гісторыя Фаніпаля. Сёння ж тут жыве сем тысяч чалавек. За трынаццаць апошніх год насельніцтва вырасла ў семнаццаць разоў. Але гэты рост адбыўся ўжо не за кошт распаду хутарскіх гаспадарак, бо іх у бліжэйшай акрузе даўно няма і ў памяне. Не адкрылі паблізу і радовішчаў карысных выкапняў.

Вёска ўзбуінілася дзякуючы тутэйшаму калгасу. Гаспадарка размясцілася на раўніне, урадлівая зямлі якой вывелі яе ў мільянеры. Жыць і працаваць сюды прыехалі людзі з іншых раёнаў, з Мінска. Жыллі для іх будаваў калгас. Так у Фаніпалі з'явіліся новыя вуліцы. Але ж найбольш значны рост насельніцтва адбыўся ў апошнія гады, калі тут пачала актыўна развівацца прамысловасць, якая, натуральна, запатрабавала адразу многа рабочых рук.

Пераварэнне вёскі ў прамысловы пасёлак выклікала перш за ўсё яе выгадным становішчам — паабпал праходзяць дзве буйныя магістралі Мінск — Брэст, чыгуначная і аўтамабільная. Несумненна, гэтыя знешнія фактары аказалі ўплыў і на фарміраванне ўнутранага твару Фаніпаля.

Тры тысячы жыхароў пасёлка працуюць на шасці прамысловых прадпрыемствах, якія размясціліся за чыгункай. Такое аддаленне прадпрыемстваў ад жылых кварталаў не толькі надае пасёлку прыемны эстэтычны выгляд, але перш за ўсё нясе з сабою мінімальную забруджанасць атмасферы ў раёне жылля.

Не шмат у нас пасёлкаў, буйных вёсак — цэнтраў калгасаў і саўгасаў, якія можна назваць ціхімі. Таму што сённяшняе надзвычай густая сетка аўтамабільных дарог вельмі часта накладваецца на сетку вуліц населеных пунктаў. Фаніпаль — выключэнне. Фаніпаль можна назваць ціхім. Тут радка сустрэнеш грузавы транспарт, толькі легкавыя аўтамабілі.

Трыццаць шматпавярховых дамоў, у якіх пасялілася 1800 сем'яў, нагадваюць ускраінны мікрараён буйнога горада. Тут ля самых пад'ездаў улётку буе жыта, палашчацца лён, зімовай парою завеі, нагуляўшыся ў палях, хвошчуць па вокнах кватэр снежнымі крыламі...

У маладым пасёлку маладыя і жыхары. Пераважная большасць — з бліжэйшых раёнаў Мінскай вобласці.

— У Фаніпалі я жыву тры гады, — расказвае 28-гадовы Уладзімір Сакалоў. — Прыехаў сюды са Стоўбцаў, дзе

працаваў пасля сканчэння Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі. Тут у той час адкрывалася новае прадпрыемства — рамонтна-механічны завод, якому патрэбны былі кадры, у тым ліку і з такой спецыяльнасцю, якую я атрымаў у інстытуце. Пераехаў сюды з сям'ёю. Праблема жылля вырашылася вельмі хутка: нам выдзелілі кватэру ў новым доме, пабудаваным яшчэ да адкрыцця завода. Гэтак жа лёгка пасяліліся і абжыліся іншыя наваселы, якіх я ведаю па рабоце. Напрыклад, Васіль Раманаў жыў дагэтуль у Марліве ў аднакаёвай кватэры. Тут яго сям'я атрымала трохпакаёвую.

Фаніпальцы працуюць не толькі на прамысловых прадпрыемствах. У пасёлку пабудаваны і будуецца сацыяльна-культурныя ўстановы. Нядаўна створаны калектывы гэтых устаноў амаль поўнаасцю складаюцца з маладых работнікаў і спецыялістаў. У дзвюх мясцовых школах займаецца паўтары тысячы дзяцей. Навучанне вядуць нядаўнія выпускнікі педагагічных інстытутаў і вучылішчаў рэспублікі. Ірына Васюк — настаўніца малодшых класаў. Жыве з мужам і сынам у кааператывнай чатырохпакаёвай кватэры. Муж — таксама настаўнік. Выкладае фізіку ў старэйшых класах. Ірына Васюк два разы на тыдні

пасля ўрокаў у сваім класе займаецца яшчэ з групай падоўжанага дня, у якой 35 дзяцей.

Урачэбна-амбулаторны пункт з'яўляецца ўстановай, дзе аказваецца першая медыцынская дапамога жыхарам пасёлка, праводзіцца перыядычны агляд стану іх здароўя. Тры дзятчаныя сады-яслі на 720 месцаў узялі на сябе клопат па догляду і выхаванні самых маленькіх фаніпальцаў.

Пасля таго, як вырас на гэтай зямлі першы шматпавярховы дом, перасталі тут будаваць драўляныя хаты. З кожным годам індывідуальны сектар з гаспадарчымі пабудовамі і прысядзібнымі агародамі стаў паяншацца. Сёння ўжо не налічыш тых 170 двароў, якія чатырнаццаць год назад вячалі колькасны рост вёскі. Цікава ведаць, як гэтыя карэньныя перамены ўспрымаюцца тымі, на чых вачах яны адбыліся.

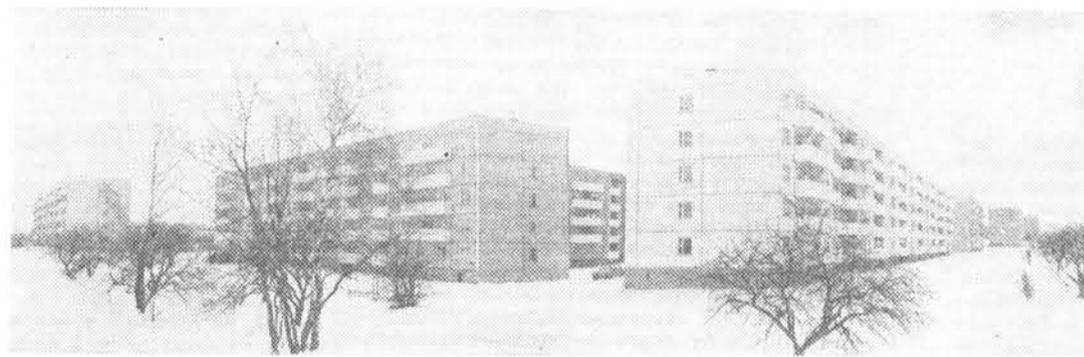
Алена Ліхадзіеўская — адна са старэйшых жыхарак Фаніпаля. Ёй больш за шэсцьдзесят, добра памятае невялічкую перадаваенную вёсачку. Вядома, недзе ў глыбіні душы яе, як і ва ўсякім чалавеку, жыве пачуццё супраціўлення новаму, выкліканае памяццю аб ціхіх навакольных мясцінах, жаўруковых палях і грыбных узлесках. Але шчыра прызнаецца, што жыць сёння стала намнога лягчэй. Бо з'явіліся разам з навацэламі і пошта, і пяць магазінаў, і атэль, і аптэка...

Фаніпаль — пасёлак з будучыняй. Можна сказаць больш — у будучыні ён вырасць да горада. Ціхага, сучаснага і прыгожага. Ужо ў бліжэйшым перспектывным плане развіцця — будаўніцтва новых сацыяльных аб'ектаў, у тым ліку кінатэатра, Дома культуры, паліклінікі. У 2000 годзе насельніцтва Фаніпаля павялічыцца да 15 тысяч чалавек. Выраснуць і пасталеюць да таго часу сённяшняе школьнікі. Якім будзе іх лёс, кім стануць? Прызнанымі майстрамі на мясцовых прадпрыемствах або панясуць свае веды і розум далёка за межы роднага пасёлка?

Міхась СТЭЛЬМАК.

НА ЗДЫМКАХ: 64-гадовы Канстанцін ДЗЯВЮЧКА на ўласныя вочы бачыў пераўтварэнні, якія адбываліся ў Фаніпалі — на яго радзіме; у такіх дамах жывуць сёння фаніпальцы.

Фота С. КРЫЦКАГА.

ІМЯ АРЛОЎСКАГА

Сёлета Кірылу Арлоўскаму споўнілася 6 дзесяцінаста гадоў. Пра гэтага легендарнага чалавека напісаны кнігі, зняты фільмы — мастацкія і дакументальныя, яго імем названы вуліцы, школа, буйнейшы ў краіне калгас «Рас-

свет», дзе ўстаноўлены яго бронзавы бюст.

Кірыла Арлоўскі нарадзіўся 30 студзеня 1895 года ў мнагадзетнай сялянскай сям'і ў вёсцы Мышкавічы Кіраўскага раёна. Удзельнічаў у грамадзянскай вайне, быў байцом інтэрнацыянальных брыгад у Іспаніі, у гады Вялікай Айчыннай камандаваў партызанскім атрадам. За гераізм, праўдлівы ў барацьбе з фашыстамі, Кірылу Арлоўскаму было прысвоена

званне Героя Савецкага Саюза.

У 1944 годзе ён вярнуўся на радзіму, у Мышкавічы, дзе яго выбралі старшынёю калгаса «Рассвет». Гэта быў вельмі цяжкі час. Мышкавічы, як і тысячы іншых вёсак, былі разбураны, спустошаны фашыстамі. Адраджаючы калгас, лавілі ў лясках здзічэлых коней, збіралі кінутыя войскамі машыны. Гаручае здабывалі з падбітых танкаў. Будаваў усё нанова на папалішчы.

Пад кіраўніцтвам К. Арлоўскага калгас «Рассвет» ператварыўся ў буйнейшую механізаваную, шматгаліновую гаспадарку, слава пра якую пайшла далёка за межы рэспублікі і краіны. У 1958 годзе К. Арлоўскаму было прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы.

Сёння калгасам «Рассвет» імя К. Арлоўскага кіруе двойчы Герой Сацыялістычнай Працы Васіль Старавайтаў.

ПІСЬМЫ

зблізку

ПРАЗ ЦЯЖКІЯ ВЫПРАБАВАННІ

Амаль штодзённа даводзіцца мне бачыцца з Ройай і Адамам Жаковічамі, бо жывём мы ў суседніх пад'ездах аднаго дома. Гэта звычайныя простыя людзі. Зараз у іх самы мірны занятак — выхаванне ўнукаў, якіх ужо чацвёра. І нічым не вызначыўца Жаковічы сярод жыхароў нашага пасёлка Смахвалавічы, што на Міншчыне. Але, калі ў святочныя дні ідуць па вуліцы, увагу на іх звяртае кожны: ярка гараць на сонцы баявыя ўзнагароды. Сорак гадоў назад муж і жонка Жаковічы былі ў радах патрыётаў, якія са зброяй у руках змагаліся за свабоду і незалежнасць нашай Айчыны.

Па ваеннай біяграфіі Адама Жаковіча можна пісаць гісторыю Вялікай Айчыннай вайны. Тут і горькія навіны першых адступленняў, і радасць перамог. Ён прайшоў з баямі ад Жытоміра да Сталінграда. Затым было вызваленне Украіны, Польшчы, Чэхаславакіі, Германіі.

Вайну сустрэў Адам Антонавіч дваццатгадовым хлопцам са зброяй у руках. У той час ён служыў у радах Савецкай Арміі. На першым годзе вайны давялося яму пабыць і кулямётчыкам, і мініёрна-узрыўніком, а з 1942-га і да самага светлага дня Перамогі — паветраным стралком на штурмавіку «ІЛ-2», тым самым, які фашысты са страхам называлі «чорнай смерцю».

Шмат адмецін прайнула вайна на цэле салдата. Яшчэ ў 1941 годзе, у цяжкія дні адступленняў, Жаковіч быў паранены асколкамі варажыга снарада ў руку і нагу. У 1943 годзе ў ваколіцах Цюраспалля яго штурмавік быў падбіты варажымі знішчальнікамі, але экіпаж не загінуў — лётчык здолеў дацягнуць палаючы самалёт да свайго тэрыторыі. У 1944-м зноў быў збіты, атрымаў раненне. Ужо ў 1945 годзе каля горада Глагаў ўпаў з пашкоджаным у баі самалётам, быў кантужаны.

Нялёгка склаўся ваенны лёс Розы Жаковіч. У васьмідзесяці гадоў яна стала сувязной спецыяльнай партызанскага атрада «Жукоўскі». Не адзін дзесятак важных паведамленняў перадала ў атрад адважная дзятчына, не адзін раз сустракалася са смерцю сам-насам. З кожным днём усё цяжэй даводзілася прабірацца ў атрад з данясеннямі — фашысты блакіравалі лясныя ўрочышчы, густа напігавалі мінам усё ўваходы і выходы з лесу. Аднойчы, вяртаючыся з задання, Роза Францаўна падарвалася на адной з такіх мін, цяжка параніла нагу. У яе пачалася газавая гангрэна. Ратуючы дзятчыну, партызанскі хірург звычайнай нажоўкай, без абязбольвання ампутаваў ёй нагу. На гэтым выпрабаванні не скончыліся. Яшчэ пяцёра сутак Роза Францаўна праяжала, схаваная ў глыбокую яму, бо фашысты пачалі працосванне лясоў, і партызаны, вымушаныя часова адыйці, не маглі ўзяць яе з сабой. Толькі калі блакада скончылася, партызаны забралі Розу Францаўну са схаванкі і перавезлі ў шпіталь.

Адам і Роза Жаковічы прайшлі доўгі і цяжкі, але слаўны жыццёвы шлях. Многа гадоў самааддана працавалі ў народнай гаспадарцы, выгадалі чатырох дачок, а зараз выхоўваюць унукаў, радуюцца мірнаму жыццю.

Анатоль БАЯРОВІЧ.

пішуць землякі

ЯКОЕ Ж ГЭТА ВЫХАВАННЕ!

Паважаная рэдакцыя! Дасылаю вам гэтае пісьмо, бо вельмі хочацца падзяліцца з вамі і іншымі чытачамі «Голасу Радзімы» некаторымі сваімі думкамі аб тым, як выхоўваюць дзяцей у Савецкім Саюзе і тут у Англіі. Гэта пытанне павінна хваляваць усіх нас, бо нездарма гаворыцца, што дзеці — наша будучыня. Мне было б таксама вельмі цікава даведацца, што думаюць аб гэтым чытачы газеты ў іншых краінах.

У час маёй паездкі на Радзіму мы былі ў Істрынскім Дому культуры, дзе чакалі пачатку канцэрта Людмілы Зыкінай. Разам са мною былі прадстаўнікі з розных краін свету. Нечакана да нас падышлі школьнікі, і дзяўчынка гадоў васьмі дала мне скромны падарунак, які яна зрабіла сваімі ўласнымі рукамі. Гэты падарунак для мяне быў самым дарагім. Дзяўчынка ні мяне асабіста, ні нават з якой краіны я прыехаў, не ведала. Мне здалася, што, перадаючы гэты падарунак, над якім яна так старанна працавала, яна працягнула руку дружбы да ўсіх людзей краіны, адкуль я прыехаў, да ўсяго англійскага народа.

Як у малой дзяўчынке з'явілася любоў да іншых народаў і далёкіх краін? Я ўпэўнены, што пад уплывам школы, бацькоў і ўсяго навакольнага жыцця.

Як шкада, што ў Англіі замест любові выхоўваюць нянавісьць да іншых народаў,

асабліва да Савецкага Саюза, які тут коратка называюць «Расіяй». Кожны дзень дзеці сустракаюцца з антысавецкай прапагандай. Нават у перадачах па тэлевізары для самых малодшых, у дзіцячых мультфільмах — кракадзіл называецца «Барыс», страшэнны павук — «Наташа», і ўсе гавораць з рускім акцэнтам. Як нядобрае — дык гэта рускае. Так выхоўваюць у дзяцей нянавісьць да Савецкага Саюза.

І вось цяпер, у Істрынскім Дому культуры, трымаючы ў руках дарагі мне падарунак савецкай дзяўчынкі, я задумаўся, як па-рознаму выхоўваюць дзяцей у СССР і за мяжой. У Савецкім Саюзе выхоўваюць у дзяцей любоў да іншых народаў і нянавісьць да вайны. Як шкада, што ў Англіі ўсё наадварот — імкнуцца выклікаць нянавісьць да іншых народаў і любоў да ваеншчыны. Або вось яшчэ прыклад.

Нядаўна ў нашым горадзе Брандфардзе адбылося маладзёжнае спаборніцтва. У ім прымалі ўдзел малодшыя скаўты з 15 розных школ. Кожная група выбрала краіну, якую будзе прадстаўляць на гэтым спаборніцтве. Нехта — Амерыку, іншыя — Канаду, Японію, Францыю і г. д. Адна з груп вырашыла прадстаўляць Беларусь. Гэта, несумненна, для мяне вельмі прыемна.

Пры ўваходзе ў залу я ўбачыў на беларускай і англійскай мовах надпіс «Беларусь» і беларускі флаг. У зале — карта БССР, беларускі арнамент, сувеніры, беларуская літаратура

на англійскай і беларускай мовах, фотаальбомы, на сценах — фотаздымкі Беларускага піянерскага лагера. На адным са сталаў — мадэль калгаснага двара, на другім — усё неабходнае для спаборніцтва: хто са школьнікаў лепш намаляе беларускі флаг! Некаторыя з удзельнікаў апрануты ў беларускія народныя строі, зробленыя самімі, другія — у піянерскай форме — з чырвонымі гальштукімі. Частавалі гасцей «беларускім» сокам і чаем. Увесь час чуліся беларуская музыка і песні, запісаныя на магнітафон.

У час падрыхтоўкі да гэтага спаборніцтва мяне папрасілі памагчы, параіць. Я прапанаваў, каб удзельнікі спаборніцтва падрыхтавалі папулярную песню, якую спяваюць на Беларусі піянеры і школьнікі, — «Няхай заўжды будзе сонца» ў перакладзе на англійскую мову. Мне адказалі, што бяцца вучыць дзяцей спяваць песню пра мір, супраць вайны, бо могуць ім зрабіць папрок, што гэта палітыка і савецкая прапаганда. Як даўна: баяліся заспяваць песню пра мір. Выходзіць, што спяваць пра вайну не забаронена, а калі пачуюць песню супраць вайны, за мір, то могуць прышыць савецкую прапаганду. Толькі цяпер я зразумеў, чаму да гэтага часу я ніколі не чуў у Англіі школьнай песні пра мір і дружбу народаў. А колькі такіх песень у Савецкім Саюзе!

Аляксандр БУТА.

Англія.

ЖЫВЁМ СУСТРЭЧАМІ

Пішу, каб выказаць вам нашу сардэчную ўдзячнасць за прысланыя на мой адрас кнігі і календары. Гэта для культуры нашага аддзела вялікая каштоўнасць. Адно брашуру «Прырыў», дзе раскажваецца пра дзеянні партызан у гады Вялікай Айчыннай вайны, я аддала дзецям. Там ёсць тэкст і на французскай мове, і яны змогуць прачытаць. А нашы дзеці пасля таго, як пабывалі на адпачынку ў піянерскім лагеры ў Беларусі, вельмі цікавацца яе гісторыяй і сучаснасцю. Астатнія кнігі аднаго ў бібліятэку нашага аддзела Саюза савецкіх грамадзян у Бельгіі горада Шарлеруа, няхай карыстаюцца ўсе.

З цікавасцю чытаю вашу і нашу газету «Голас Радзімы», якую я атрымліваю рэгулярна. З яе заўсёды даведваюся многа новага не толькі пра Беларусь, але і пра ўсю Савецкую краіну. Вялікае вам дзякуй.

Цяпер работа ў нашым аддзеле ССГ у поўным разгары. Часта сустракаемся на розных мерапрыемствах, праводзім чытанні савецкіх газет і часопісаў, дэманстрацыі кінафільмаў, рэпетыцыі нашай невялікай, але дружнай групы мастацкай самадзейнасці. Не забываем ускладаць кветкі да мемарыяльнага комплексу інтэрнацыянальнай брацкай магілы, які ўзведзены ў гонар вызвалення горада Шарлеруа ад фашыстаў.

Нядаўна ў культурным жыцці не толькі нашага аддзела, але і ўсяго горада адбылася вялікая падзея. Да нас па лініі таварыства «Бельгія—СССР» прыезджай выдатны ансамбль з горада Краснаярска. На яго канцэртах пабывала вельмі многа публікі. Зала гарадской ратушы, разлічаная на тысячу пяцьдзесят месцаў, была перапоўнена, даводзілася прыстаўляць крэслы. Усе мае дзеці, а асабліва Бернар, былі проста ў захапленні ад ансамбля і ад выступлення эквілібрыстаў заслужаных артыстаў РСФСР Тамары Філіравай і Уладзіміра Сярова.

Мы таксама прымалі ў нашым горадзе савецкую дэлегацыю ветэранаў вайны. Многа было размоў з імі, плакалі, успамінаючы цяжкасці і жахі тых далёкіх гадоў. (Хай яны не паўтарацца!). Такія канцэрты і сустрэчы вельмі памагаюць нам тут перажываць вымушаную разлуку з нашай любімай Радзімай.

Марыя ГАРОХ.

Бельгія.

ПАКУЛЬ НЕ ПОЗНА

Сёння большасць людзей нашай планеты занепакоены існуючым у свеце трывожным становішчам. Вельмі хвалюе гэтае пытанне і нас. Проста неабходна, пакуль яшчэ не позна, астудзіць запал тых, у каго тэмпература ўзнімаецца да пагражальнай кропкі. З майго пункту гледжання, павелічэнне расходаў на ўзбраенне да астранамічных памераў—гэта шлях да самазнішчэння. Нельга ж выціскаць бясконца з народа грошы на танкі, самалёты і ракеты, ад якіх ніякай карысці. Ваенныя падрадчыкі бессаромна набіваюць кішэні, але ж гэта не можа працягвацца вечна. У сваёй пагоні за нажывай яны гатовы загінуць увесь свет. Але забываюць пра тое, што знішчаць і самі сябе. І навошта тады будучы патрэбны тыя грошы, якія яшчэ сёння можна пусціць на тысячы спраў, карысных усім людзям? Тут іншы раз даволі дзіўна тлумачаць неабходнасць павелічэння ваенных расходаў. А ўсё ж проста. У Заходнім свеце ўсе, хто мае адносіны да ваеннага бізнесу, ды і не толькі да ваеннага, а і да любога іншага, стараюцца пагрэць на гэтым рукі і як мага больш пакласці ва ўласную кішэню...

Перад прэзідэнцімі выбарамі ў ЗША сам Рэйган вымушаны быў прызнаць, што чвэрць мільёна амерыканскіх фермераў знаходзіцца ў бязвыхадным становішчы, і абяцаў, калі яго зноў перавыберуць, прыняць нейкія меры. А на справе, як гавораць у народзе, чакай ля мора добрай пагоды. Ды і ў Канадзе фермерам цяпер не солідна, і многім пагражае разарэнне. Добры збожжаўборачны камбайн ужо падскочыў у цане да ста трыццаці тысяч долараў, а за тону пшаніцы фермер атрымлівае сто восемдзесят долараў. Гаручае таксама страшна дарагое. Так што вельмі цяжка зводзіць канцы з канцамі. Асабліва тым, хто не можа сваімі рукамі адрамантаваць і наладзіць тэхніку. У майстэрні ж бяруць па трыццаці долараў у гадзіну, плюс за запчасткі. Вось і разараюцца вельмі многія. Фермер не можа купляць, бо няма за што, а склады завалены машынамі. Мінулай восенню ездзіў я ў Брытанскую Калумбію наведваць

свайго адзінага брата. Там людзі ў асноўным займаюцца садоўніцтвам. З адным садаводам пазнаёміўся і я. Цікава было даведацца, як жыўць яны, а ён, у сваю чаргу, цікавіўся нашым стэпавым жыццём. Дык вось, у яго два гектары саду, яблыні і грушы. І я проста не паверыў, калі ён між іншым сказаў, што летас атрымаў па пяць цэнтаў за кілаграм яблык. Я гавару, што гэтага быць не можа, бо ў магазіне яблык прадаюцца па долару дваццаць цэнтаў за кілаграм. А ён мне раскажвае, колькі яшчэ дзялкоў грэюць на гэтым рукі. Перакупшычыкі бяруць за транспарціроўку, сартаванне, упакоўку, захоўванне, тая ж самая працэдурка і ў магазінах. Натуральна, што босы маюць сваю выгаду, а вытворца не можа звесці канцы з канцамі. Ды і спажывец вымушаны абыходзіцца без яблыкаў, не кожнаму па кішэні плаціць такую цану. Вось якая яна на справе наша дэмакратыя. А калі ўжо разбірацца строга і сур'ёзна, то ўсяму віной у нашы дні тое, што нехта збіраецца некага біць і нехта збіраецца ад некага абараняцца. Ваенныя канцэрны не вырабляюць нічога для жыцця, а забрабуюць мільярды прыбыткі. Адкуль яны? Ды з кішэняў простых працаўнікоў, якім жыць становіцца ўсё цяжэй. Людзі не працуюць для сябе, свайго дома, сваіх дзяцей, а працуюць на смертаноснае ўзбраенне. І яно ў адзін момант па волі якога-небудзь вар'ята можа прынесці нам усім гібель.

У Канадзе апытанне грамадскай думкі паказала, што трывожнае становішча выказвае загрозу за мір і супрацоўніцтва паміж рознымі краінамі. А ўлады ігнаруюць голас свайго народа. Але людзі хочуць, каб іх чулі, таму ўсё больш і больш усюды мітынгаў і дэманстрацый у абарону міру на зямлі, супраць вар'яцкай гонкі ўзбраенняў. Пакуль яшчэ не позна, усім нам трэба прымусяць задумацца тых, хто не думае ні пра што, акрамя ўласных даходаў, што ніякія грошы не змогуць выратаваць іх ад пажару, небяспека якога навісла над нашай планетай.

Ірына і Аляксей ГРЫЦУКІ.

Канада.

Генерал-маёр у адстаўцы Усевалад ІВАШКЕВІЧ (на здымку) любіць вось такія цёплыя сустрэчы з дзецьмі. Ветэран Вялікай Айчыннай вайны па-бацькоўску шчасліва ўсміхаецца, глядзячы на вясёлыя, бестурботныя, цікавыя твары хлопчыкаў і дзяўчынак. За іх мірнае дзяцінства прайшоў доўгімі шляхамі вайны Усевалад Іванавіч. Ён абараняў Беларусь і Літву, удзельнічаў у штурме Кенігсберга.

Фота У. ШУБЫ.

СКАЖАЮЦЬ ФАКТЫ

Прагрэсіўныя людзі добра ведаюць, што пачынаючы з XVIII стагоддзя, усе войны былі народжаны палітыкай правячых капіталістычных колаў. Буржуазныя краіны ваявалі паміж сабой за калоніі і рынкі збыту тавараў, знішчалі дзеля выгады невялікай групы капіталістаў мільёны людзей. Вось і цяпер, то ў адным, то ў другім месцы планеты ўзнікаюць ачагі напружання. Імперыялізм ніяк не хоча згадзіцца з тым, што ў гісторыі развіцця чалавецтва існуюць аб'ектыўныя законы, і ўчэпіста трымаецца за захопленыя калісы тэрыторыі. І калі народы не хочуць больш жыць у залежнасці ад замежных капіталістаў, вядуць актыўную барацьбу за нацыянальнае вызваленне. Іменна так развіваліся падзеі ў Афганістане. І калі ўрад гэтай маладой краіны зразумеў, што адзін не зможа выстаяць супраць арганізаванага націску імперыялістаў усяго свету, ён звярнуўся за дапамогай да дружалюбнай Савецкай дзяржавы.

Буржуазная прэса ва ўсе часы падтрымлівала палітыку імперыялізму. І сёння становішча ў Афганістане выкарыстоўваецца заходнімі газетамі, часопісамі і тэлевізійнымі цэнтрамі для таго, каб выставіць СССР агрэсарам, а не сябрам афганскага народа. Але ўсё ж большасць аўстралійцаў ведаюць, што савецкая дапамога Афганістану была ажыццэўлена па просьбе афганскага ўрада, для абароны насельніцтва ад арганізаваных банд, якія атрым-

лівваюць зброю і іншую навішнюю ваенную тэхніку ад ЗША. Зусім ясна, што акцыі сабатажу, забойствы актывістаў, настаўнікаў, жанчын і дзяцей гэтымі бандамі падносяцца і ўхваляюцца заходняй прэсай як дзеянні гераічнага характару, для таго каб аднавіць рэакцыйную сістэму ў Афганістане. Капіталізм заўсёды распальвае вайну для сваіх эканамічных мэт. Ён баіцца, што пры вызваленні народаў трэцяга свету і іх эканамічным развіцці будзе цяжка збыць свае тавары на сусветным рынку. Расце галечка, якая пагражае ўсёй палітычнай сістэме капіталізму.

Капіталісты выстаўляюць афганскае пытанне як адно з галоўных, якое выклікае нянавісьць супраць СССР, і стараюцца стварыць атмасферу страху сярод палітычна непісьменных людзей Захаду. Яны маюць эканамічныя выгады — знаходзяць рынак для збыту сваёй зброі, за якую расплачваецца павялічанымі падаткамі насельніцтва. Галоўнай мэтай іх прапаганды з'яўляецца падрыхтоўка народнай думкі на карысць палітыкі Рэйгана — нанясенне першага ядзернага ўдару.

Вера ў Армагедон, тэорыю Рональда Рэйгана і некаторых хрысціянскіх фундаменталістаў, якія адкрыта заяўляюць пра тое, што біблія прадказвае канец свету каля двухтысячага года, не мае нічога агульнага з эвалюцыяй нашай планеты, якая існуе па законах прыроды.

Яшчэ ёсць час для ўсіх разумных людзей нашай Зямлі аб'яднацца ў барацьбе за мір і мірнае суіснаванне паміж усімі нацыямі. Усе народны рух за мір, за ўсеагульнае раззбраенне, нейтралітэт Аўстраліі, вось чаго хочуць простыя аўстралійцы.

Г. ТОМСАН-ТРАБІЦКІ.

Аўстралія.

ГЕНЕРАЛЬНАЯ РЕПЕТИЦИЯ ВЕЛИКОГО ОКТЯБРЯ

К 80-ЛЕТИЮ НАЧАЛА ПЕРВОЙ РЕВОЛЮЦИИ В РОССИИ

В МЫСЛЯХ И ЧУВСТВАХ — НАВСЕГДА

От первого дня первой русской революции нас отделяют 80 лет. Но пережитое народом не стерлось, не потускнело в его памяти. Образы того времени непременно присутствуют в картине мира, какой она представляется общественному сознанию советских людей. Это неотъемлемая часть национальной культуры, и обращаться в мыслях и чувствах к революции 1905-1907 годов так же естественно, привычно, как снова и снова перечитывать Пушкина, Толстого... Воображение, ум, совесть немедленно откликаются на слова, ставшие символами, выросшие в понятия.

Кровавое воскресенье — 9 января 1905 года, исходная дата революции, седьмой день недели, обгащенный кровью рабочих, расстрелянных на Дворцовой площади Петербурга. Но поднимается и еще один смысловой пласт: воскресенье, возрождение духа народных масс, их политическое пробуждение.

Советы — звучит обыденно: городской Совет, Верховный Совет, мы — советские; если глядя на дерево, не думают о его корнях, то все же знают, где они; в данном случае корни уходят в стачку текстильщиков Иваново-Вознесенска: в мае 1905 года рабочие-забастовщики самостоятельно придумали, изобрели, создали... нет, конечно, не слово «совет», но названный этим словом, предназначенный для великой жизни орган политического сплочения и власти пролетариата, народа.

Броненосец «Потемкин» — одна из оптимистических трагедий революционного века; мечется восставший корабль, вызывая восхищение и не находя поддержки; орудия его смолкают, он уходит из битвы, но остается «непобежденной территорией революции».

Красная Пресня — на сотню москвичей едва ли найдется один, кто объяснит, как появилось в названии старого городского района непонятное слово «Пресня»; а была такая речка, и случилось, что сразу после первой революции, в 1908 году, ее загнали в подземную трубу; никто теперь и не знает толком, где она текла, а вот откуда «Красная», знают все: здесь был центр вооруженного восстания рабочих, пик революции, ее высший взлет.

ОТКУДА БЕРУТСЯ СВОБОДА И ДЕМОКРАТИЯ

События, разыгрывающиеся в городах и весях Российской империи, во-

очию показывают, что в мировой истории наступила новая эпоха, в центре которой стоит рабочий класс.

В октябре 1905 года в московском особняке князей Долгоруких шел учредительный съезд партии конституционных демократов (кадетов) — партии русской либеральной буржуазии. За окнами — страна, вздыбленная сентябрьскими забастовками рабочих обеих столиц, а теперь охваченная грандиозной, организованной и возглавленной пролетариатом всеобщей политической стачкой. Заседания съезда прерывает весть о царском манифесте. Монарх дарует своим подданным те самые права и свободы, о которых с юных лет мечтали собравшиеся здесь богатые, именитые, образованные люди. Вышло так, что русская либеральная буржуазия, еще не успев политически организовать, получила все, о чем вождела.

Политические лидеры буржуазии бросились останавливать революцию, спасать царизм. Они сами проложили путь к реакционному перевороту 3 июня 1907 года, подтвердившему, что демократия, понимаемая по-кадетски, то есть устраивающая буржуазию, в конце концов ведет к тому, о чем пелось в популярной песенке того времени: мертвым свобода, живых под арест.

Распущена Дума (парламент). Рескрипты о правах народных пересмотрены. Вытравлено все, что могло сколько-нибудь существенно стеснить самодержавную власть. И об этом-то третьиюньском произволе царизма В. Маклаков, один из столпов «конституционной демократии» в России, скажет позднее, что он «помог нам тогда избежать двух худших исходов». С одной стороны, возвращение к беспардонной, ничем не прикрытой полицейской тирании. С другой, — того, что «могло быть еще хуже», а именно, что «полное крушение власти, которое произошло в 1917 году, пришло бы на 10 лет раньше».

Пролетариат ведет борьбу за демократию настойчиво, смело, без оглядки на последствия, которых ему нечего страшиться. Его собственные классовые интересы не сковывают этой борьбы, а движут ею, требуют наращивать ее размах и глубину.

Тогда, в начале века, это было своего рода открытие. Новая эпоха, новая расстановка классовых сил, новое соотношение их возможностей и устремлений. Как теоретическое обобщение и осмысление этой социально-историче-

ской нови родилось ленинское учение о перерастании буржуазно-демократической революции в революцию социалистическую. Пролетариат — главная, ведущая сила в борьбе за демократию. Ему принадлежит гегемония в революционно-демократическом движении, которое он направляет к социализму.

В наши дни спор о демократии — один из самых страстных, напряженных. А согласно воззрениям, которые в ряде стран Запада, например в США, подняты на уровень официальной идеологии, это вообще главный конфликт времени. Так что, мол, конечный смысл всего творящегося в мире сводится к выбору — за или против демократии. По этой схеме оружие НАТО, американские войска, вторгающиеся в Гренаду или надвигающиеся на Никарагуа, английская полиция, избивающая шахтеров, безусловно, находятся на стороне «за». Утверждение вполне логичное, если принять за аксиому, что демократия может существовать и существует только в условиях незыблемо прочных капиталистических порядков. Если считать, что демократия дается и гарантируется господством буржуазии.

Если... Но в том-то и дело, чтобы не ошибиться в этой исходной посылке. А ошибка неизбежна, стоит только забыть то, о чем сами идеологи буржуазии (пусть немногие) в минуты навязанного жизнью озарения предлагают **никогда не забывать**. А именно, что демократия не завоевывается и не удерживается иначе, как силой, волей и жертвами рабочего класса, трудящихся, народных масс.

Господство буржуазии означает в XX веке господство монополистического капитала. А он не за, а против демократии и в помыслах своих, и в действиях, когда позволяют обстоятельства. Заблуждения на сей счет могут возникнуть и возникают в спокойной повседневной текучке. Они быстро рассеиваются в критические моменты обострения классовой борьбы. Особенно в революции, которая, как писал в октябре 1905 года В. И. Ленин, «дает... прекрасное доведение до абсурда ошибочных мнений». Считаться с уроками истории очень полезно.

ПРЕДТЕЧА

Баррикады, митинги, демонстрации, забастовки, крестьянские восстания, мятежи в армии и на флоте, студенческие

волнения, разгул предвыборных страстей... Так выглядела революция, и революция потерпела поражение. Но борьба шла не только на уровне действий и противодействий. Она шла и на уровне состязания идей.

В России 1905—1907 годов самое суровое испытание проходили различные политические доктрины, целые мировоззренческие системы. И здесь итог ожесточенных схваток был иным. Здесь безраздельную победу одержало самое революционное течение политической мысли — большевизм. Доказали свое превосходство, свою великую силу философия, жизненная позиция, стратегия и тактика, которые соединили в себе два начала — полную научную трезвость в понимании объективного положения вещей и решительные действия, направленные на организацию и всемерную поддержку революционного творчества масс, их революционной инициативы и энергии.

Все слова, которые потом будут повторяться против ленинизма, уже тогда в сущности были сказаны противниками и оппонентами большевиков. Были обвинения в волюнтаризме, в насилии над историей, в неумом пристрастии к вооруженным формам борьбы, в сектантском авангардизме и т. д. и т. п. В противовес якобы повинному в этих грехах большевизму, выстраивались бесконечные ряды доводов, защищавших умеренность, приспособленчество, соглашательство. В том числе и аргумент, прозвучавший уже задним числом, после отката революционной волны: «Не надо было брать за оружие». Это должно было поставить точку, полностью развенчать большевиков.

Жизнь судила иначе. Она показала, что правы были В. И. Ленин и его партия. Что за оружие надо было брать обязательно — и брать смелее, с большим умением. Что единственная и лучшая школа революции — это революция. Что боевое крещение 1905 года необходимо было народу российскому, чтобы подготовить бойцов, победивших в 1917-м.

Первая революция в России, первая народная революция в XX столетии стала предтечей и генеральной репетицией Великого Октября, который знаменовал собой подлинное воскресение человечества и начало практического осуществления его извечных идеалов добра, равенства, справедливости.

Дмитрий ВАСИЛЬЕВ.

РАДИ ЧЕГО ФАЛЬСИФИЦИРУЮТ ПРИНЦИП КОЛЛЕКТИВНОЙ ЗАЩИТЫ СОЦИАЛИЗМА?

2. КАК УГОДНО — НО ПОПЫТАТЬСЯ РАСПАТАТЬ УСТОИ

Этот и подобные тезисы нельзя рассматривать иначе, как несостоятельные и провокационные. Дело даже не только и не столько в том, что их авторами использованы внутренние силы в деле защиты социализма намеренно противопоставляется — как нечто более правильное и естественное — использованию братского сотрудничества и взаимопомощи. Западные «радетели за социализм» сознательно игнорируют сложность современного международного положения, реальную опасность угрозы со стороны агрессивных кругов империализма. Наконец, авторы концепции «справься сам» умышленно обходят вопрос о научно-технической революции и связанных с нею качественных изменениях в военном деле, реализовать которые в полной мере для укрепления оборонной мощи социализма можно только совместными силами.

Классовые цели, преследуемые опровергателями необходимости коллективной защиты социализма, очевидны. В свое время В. И. Ленин писал: «Интерес капитала — разбить врага (революционный пролетариат) по частям...» Верное на заре соци-

листического строительства, трижды верно сегодня — и требует совершенно четких выводов. Один из них — в современных условиях невозможно обеспечить безопасность социалистических стран лишь путем индивидуальной защиты. Теоретически и практически доказано: нельзя защитить только одну страну социализма, не защищая всей социалистической системы в целом. Угроза империализма одной из социалистических стран означает опасность для всех: надежной гарантией предотвращения империалистической агрессии и защиты от нее и является коллективная защита братских стран.

КТО УГОДНО, НО БЕЗ СССР

И наконец, нельзя не упомянуть о третьем направлении попыток вбить клинья в совместную оборонную политику стран социалистического содружества. В трудах буржуазных авторов все большее место занимают в последние годы различные варианты военно-политических блоков с участием стран социализма без Советского Союза. И, более того, направленных против него. Недостатка в подобных вариантах нет. Здесь и

идея создания блока трех-четырёх европейских социалистических государств (так называемого «регионального военного союза»), и план возрождения «Малой Антанты» (в виде военного блока ряда социалистических и капиталистических стран), и идея создания «восточно-европейской», «Балканской» и других конфедераций и т. д.

Идея такого рода иначе, чем бредовыми, назвать, разумеется, трудно. Не приходится сомневаться: авторы, строящие свои рассуждения на злонамеренном утверждении о том, что для стран Восточной Европы «советская военная мощь» заменила якобы «угрозу с Запада», не верят в то, что прокламируют, — идет ли речь о новой попытке вдохнуть жизнь в миф о «советской военной угрозе», или о преднамеренном игнорировании принципиальных различий между военными объединениями империалистических государств и оборонительным союзом стран социализма.

ВМЕСТЕ — ВО ИМЯ МИРА

Совместные усилия КПСС и других братских партий по коллективной защите социализма, совместные усилия государств

социалистического содружества в целом направлены не против капиталистических государств, но лишь против агрессивных устремлений империализма. Это первое. Второе: социалистические страны не нуждаются в защите от других социалистических государств. И наконец, третье: говоря о том, что социализм и мир неразделимы, коммунисты имеют в виду не только такую важную реальность, как миролюбивая направленность внешней политики конкретных стран социалистического содружества, но и объективные основы, благодаря которым социализм как общественная формация наилучшим образом оказывается подготовленным к сосуществованию народов в условиях прочного мира. Если говорить об экономической основе, то оказывается: общественная собственность на средства производства исключает эксплуатацию чужого труда, конкуренцию и вражду. Если рассмотреть политическую основу, нельзя не заметить: социализм — это власть трудящихся масс, не нуждающихся в войне. Если обратиться к идеологической основе, то самое важное можно сформулировать так: марксистско-ленинская идеология, отвергающая эксплуатацию и угнетение человека человеком и нацию нацией, утверждает в качестве основных постулатов, непреходящих и реальных ценностей мир, равенство, дружбу всех народов.

Виталий КОВАЛЕНКО.

(АПН).

ЛОЖЬ об основополагающих принципах социалистического интернационализма и сегодня в активном арсенале тех, кто пытается, применяя ту или иную маскировку, исказить смысл и цели военно-политического сотрудничества стран социализма в рамках Варшавского Договора, наложить на это сотрудничество тень. Но лобовой атакой на сам принцип социалистического интернационализма дело, разумеется, не ограничивается. Ряд буржуазных «специалистов по социализму» пытается расшатать устои оборонной политики социалистических государств, что называется, с другого конца. Отрицая, к примеру, саму необходимость коллективной защиты социализма.

КАЖДЫЙ САМ ЗА СЕБЯ

Типичный пример такого «здорового подхода» к вопросу о принципах, на которых может якобы строиться защита социалистических государств, — восхваление различных вариантов «опоры на собственные силы» в области обороны. Типичный пример такого подхода, основанного на сугубо фальшивом тезисе о том, что страны социализма могут и должны обеспечивать свою защиту лишь «национальными силами», — книга сотрудников «Рэнд-корпорейшн» (организации, тесно связанной с Пентагоном и ЦРУ) К. Джонса «Советское влияние в Восточной Европе: Политическая автономия и Варшавский Пакт».

А НАПЕРАДЗЕ БЫЛА ВАЙНА...

Народны трыбунал — жанчыны, старыя, параненыя чырвоармейцы, былыя ваеннапалонныя — выносіць смяротны прыговор «людэду Гітлеру і яго памагатым генералу Вальтэру Кругеру, ягонаў жонцы Берце Кругеравай, душагубу Клаусу Кругеру і прэзэваратню Дзмітрыю-Дзітрыху». Прыговор зацвярджаюць агульным галасаваннем. І раптам узнікаюць рукі ў глядзельнай зале: разам з акцэрамі галасуюць глядачы! Гэта сапраўдная кульмінацыя спектакля па п'есе лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР драматурга Алеся Петрашкевіча «Злавеснае рэха» ў Магілёўскім абласным тэатры драмы і камедыі імя В. Дуніна-Марцінкевіча.

Два вякі лунаюць над сцэнай, два сімвалы: адзін з калючага дроту — вянок адчаю, страху, і купальскі вянок — сімвал жыцця і кахання; ён ператвараецца ў крону вялізнага дуба, пад якім праз многа пасляваенных гадоў з'яўляюцца заходнегерманскія «турысты»: пажылыя муж і жонка Кругеры, што калісьці ў час вайны «гаспадарылі» ў гэтай вёсцы, і іхнія ўнукі — Хайнц,

сын эсэсаўца Клауса, і Фрыц, сын Ганса, загінуўшага ў вайну ад'ютанта генерала Кругера. Прайшло сорак гадоў, але фашысцкія чалавеканенавісніцкія погляды і ідэі гэтых людзей не змяніліся.

Кругеры зноў апынуліся ў гэтых мясцінах не выпадкова. Хайнц і Фрыц лічаць, са слоў дзеда, што тут былі «бяззінна» забітыя іх бацькі. Яны яшчэ не ведаюць, што хаця тыя і на самай справе былі вартыя партызанскай кулі, але атрымалі яе не ад народных мсціўцаў, а ад Вальтэра Кругера, якому тыя замянілі ў яго справах. Аб гэтым яны яшчэ пачуюць. А на пачатку п'есы Берта і Вальтэр Кругеры ўпарта паўтараюць маладыя, што за бацькоў-фашыстаў трэба яшчэ адпомсціць. Вось яна — запавятная думка сённяшняга рэваншызму.

У спектаклі падзеі сучаснасці спалучаюцца з рэтраспектыўным зваротам да горкіх дзён пачатку часовай акупацыі Беларусі гітлераўцамі.

Першыя, жорсткія тыдні вайны. Адступала Чырвоная Армія, заставаліся пад фашыстам гарады і вёскі, але трэба было жыць. А як жыць, калі

топчаць родную зямлю і плююць у вочы? Куды хаваць пацудце чалавечай годнасці? Што рабіць?

Немцы страляюць спачатку курэй, потым сабак, хутка пачнуць страляць і людзей. Усяляюцца ў чужую хату спрактыкаваная фрау Берта, былая ўладальніца масажнага кабінета, а зараз прафесар інстытута расавых праблем, і генерал Вальтэр, высока ўзнёсены самім фюрэрам. Прыгожая, витанчаная фрау — на самай справе зацятая фашыстка, плоць ад плоці нацысцкай дыктатуры. «Муці» Берта ўжо не маці, нават не жанчына. Эсэсаўка. Яна так доўга і старанна дабівалася свайго панавання, што шалее ад кожнай перашкоды і гатова перагрызці горла кожнаму, хто стане на яе шляху. Яе цынзізм натуральны і свядомы, асабліва ў «даведцы пра беларусаў». Фрау мае цэлы арсенал тэартычных і практычных метадаў знішчэння людзей «ніжэйшай» расы, балазе, што ўсё правэрана і ўдасканальваецца на эксперыментальнай базе яе інстытута ў Асвенціме. Нават сыноў Клаус, якому бацькі паспрыялі заняць перспектывнае

месца начальніка лагера ваеннапалонных, губляецца ад яе прызначэння. Яна разважае пра знішчэнне цэлага светалогяду, ладу жыцця і мыслення. Кругеры мяркуюць зрабіць з беларускіх людзей падонкаў і здраднікаў і тым самым стварыць становішча, калі народ, маўляў, знішчыць сам сябе. Таму генерал Вальтэр ставіць на «падвопытным труссе» эксперымент на здрадніцтву. «Дзітрых Шварцман — некалі Дзмітрый Чарняўскі — цудоўны матэрыял, — кажа Вальтэр, — і я зраблю з яго закончанага мярзотніка. Ён будзе ісці па трупах сародзічаў. Ён будзе працаваць на нас і за нас».

Афіцэр рэйха, элітарны Клаус, на самай справе звычайны выразак і гітлераўскі нягоднік. Ён мае ў жыцці дзве мэты: кар'еру і жанчын. А ў перапынках можна і пакамандаваць лагерам палонных, якія «дохнуць тысячамі, і бульдозеры не паспяваюць ссоўваць іх у канавы». Цікава, што тыя колішнія эксперыменты па здрадніцтву сучасныя глядачы ўспрымаюць як абразу саміх сябе! Яны бачаць, як з «дапамогай» Валь-

тэра Дзмітрый-Дзітрых зробіць свой выбар, калі павядзе сястру ў пуню, зачыніць за ёй дзверы і будзе чакаць, пакуль туды рушаць п'яныя афіцэры на калектыўны «допыт» партызанкі. Гэта будзе выклікаць нянавісьць да яго і агіду: звычайны здраднік з жывельнай логікай, хто б яго ні рыхтаваў да гэтага.

Але за ўсё абавязкова павінна быць расплата.

Воляй лёсу суддзёй Дзмітрыя аказалася яго маці Паліне. Слязьмі тысяч жанчын напоўнены яе вочы, ад імя тысяч жанчын яна пацвярджае смяротны прыговор яму ў імяму фашызму. У маральнай сіле гэтай жанчыны, яе аднавяскоўцаў вытокі нашай перамогі. З самага пачатку яны падымаюцца на барацьбу з ворагам. А наперадзе іх чакала яшчэ ўся вайна! І не выпадкова ўнук фашыста і сам фашыст Хайнц, дэведзшыся пра сапраўдныя справы дзеда і бацькі, уявіўшы сабе мінулае, задумваецца над незразумелай для яго, але вялікай сілай савецкіх людзей. Задумваецца! А гэта ўжо не так мала...

С. МІХАЛЁВА.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Калі вы не перастанеце перапыняць мяне, я не змагу самым кароткім і лагічным шляхам падвесці вас да галоўнага, таго асноўнага, што з'яўляецца сутнасцю ўсходняга паходу, яго альфа і амегай, і, відама, прычынай майго прыезду сюды, да цябе.

К. Л. А. У. С. Даруй, я ўвесь увага.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Своеасаблівыя ўмовы ўсходняй кампаніі патрабуюць своеасаблівых умоў барацьбы. Ваенныя мэты, лічы, дасягнуты. Цяпер неабходна імкнуцца к дасягненню мэт палітычных. Гіганцкі рускі пірог у нашых руках. Яго неабходна разрэзаць, з тым каб мы маглі: па-першае, панаваць, па-другое, кіраваць, па-трэціе, здабываць выгаду.

К. Л. А. У. С. Даруй, але гэта папулярна для кожнага салдата.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Твая рэпліка толькі пераконвае мяне, што наша армія і, на жаль, яе афіцэрскі корпус ідэалагічна не зусім падрыхтаваны да гэтай вайны. І гэта небяспечна. Вайна з Расіяй не проста вайна. На гэты раз мы развязалі супраць яе не толькі ідэалагічную, антымарксісцкую, але і расавую вайну. Гаворка ідзе аб знішчэнні цэлага светалогяду. Пакуль толькі абраныя з эліты ведаюць сапраўдныя намеры Германіі. Зараз і ты, наш сын, станеш адным з нямногіх. Дай табе бог стаць некалі першым сярод іх.

Б. Е. Р. Т. А. (іграе). Вальтэр, мілы, ты нібы ставіш гэта пад сумненне?!

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Перш за ўсё некалькі слоў пра арганізацыйна-палітычную структуру нашай улады на ўсходзе. Пачнем з таго, што ўжо сёння ўсход належыць СС. А ў СС уся ўлада належыць нямецкай эліце, лоджы абраныя. Яе апора — некалькі мільёнаў членаў нацысцкай партыі, якія і ўтвараюць сярэдніе саслоўе. Пад ім — масавы нямецкі абыяцель, якому мы дадзім нацысцкую дактрыну. Сама ж эліта застанеца вышэй дактрыны. Карацей, той, хто нарадзіўся для панавання, павінен выкарыстоўваць абыяцельскую масу, але пагарджаць ёю, таму што базавалася і дурнота апошняй базмежыя. На самым жа дне — натоўп накорлівых абарыгенаў, дакладней — рабоў. Іх доля: стараннасць і безумоўнае падпарадкаванне старшым — ад бога і фюрэра да апошняга салдата. Нам, абраным лёсам і богам звышчалавекам, вызначана гістарычная місія стварыць тысячагадовую імперыю, паступова вызваляючы яе тэрыторыю ад недачалавечаў.

Б. Е. Р. Т. А. І мы пачалі гэту работу. Яўрэйскае пытанне будзе вырашана канчаткова яшчэ да заканчэння ўсходняй кампаніі. Следам за яўрэямі адправім на той свет іншыя народы, каб навекі сцерці з памяці такія паняцці, як палякі, украінцы, беларусы, літоўцы, эстонцы, латышы, цыганы і іншы дробныя скот.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Гэта якраз той выпадак, калі і дробны скот можа даць угнаенні... у літаральным сэнсе.

Б. Е. Р. Т. А. Адна з нашых асноўных задач заключаецца сёння ў тым, каб не толькі знішчыць дзяржаву з цэнтрам у Маскве, але і ў тым, каб разг-

ЗЛАВЕСНАЕ РЭХА

УРЫВАК З ТРАГЕДЫІ

Алеся ПЕТРАШКЕВІЧ

раміць рускіх як народ. Раз'яднаць, раздзяліць, падарваць яго біялагічную сілу, вышчалачыць з яго ўсё здатнае мысліць і арганізоўвацца, давесці да поўнага атуплення тых, каму будзе даравана жыццё, каб выконваць чорную работу.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. А ў перспектыве — на ўгнаенні...

К. Л. А. У. С. Грандыёзна, але... В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Ніякіх сумненняў! Усё вырашана. Наша задача і наш абавязак: рассяліць на захопленай і ўтайманай тэрыторыі 100 мільёнаў германцаў, натуральна, пазбавішыся ад 120—140 мільёнаў туземцаў.

К. Л. А. У. С. (вельмі здзіўлена). Колькі?!

Б. Е. Р. Т. А. Мы разумеем тваё здзіўленне. Сапраўды, планы такія грандыёзныя, што напачатку не могуць не шакіраваць.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. І мы хочам, каб ты зразумеў: стварэнне карычневай імперыі будзе каштаваць нямаля жыццяў.

Б. Е. Р. Т. А. І з гэтай прычыны фюрэр загадвае закрыць сэрцы ўсякай чалавечай жаласці. Усякай!

К. Л. А. У. С. А як на гэта паглядзіць...?

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Хто?!

К. Л. А. У. С. Германія пакуль яшчэ не адна на планеце...

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Германію зразумець ці судзіць цяжка. Германію можна любіць ці ненавідзець.

Б. Е. Р. Т. А. Сёння яе ўжо няма каму судзіць, заўтра ёй не будзе перадкім апраўдвацца. Немцам сталі цесныя паняцці аб дыпламатычных прыстойнасцях.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. І я падкрэсліваю, каб дасягнуць поўнай перамогі, немцы павіны перамагчы сябе.

К. Л. А. У. С. Планы сапраўды ашаламляльныя, але мяне засмучае...

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Мы цябе ўважліва слухаем.

К. Л. А. У. С. Па-першае, я не ўяўляю арганізацыйнага боку справы. Гэта ж 140 мільёнаў. Потым, куды перасяляць такую масу народу?!

Б. Е. Р. Т. А. Да бога ў рай.

К. Л. А. У. С. 140 мільёнаў?!

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Калі мы выйграем вайну, — сказаў некалі адзін мой калега, — то палякаў, украінцаў, беларусаў і ўсё астатняе, што ацвіраецца вакол генерал-губернатарства, можна пусціць хоць на фарш.

К. Л. А. У. С. (разгублена). Не ўяўляю памераў мясарубкі...

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Мне падабаецца твая па-сапраўднаму нямецкая ўніклікасць. Так, складанасці і цяжкасці будуць. Але, па-першае, праграма разлічана на 25 гадоў. Распрацаваны пяць пяцігодак. Вызначаны асігнаванні. Па-другое, у яе выкананні мы не дапусцім ніякага саматужніцтва.

Б. Е. Р. Т. А. Перш чым ехаць сюды, каб прыступіць да справы, мы дакладна азнаёмліліся з работай канцлагера ў Асвенціме. Гэта эксперыментальная база нашага інстытута.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Павінен табе сказаць, цудоўнае прадпрыемства з даволі высокай прапускнай здольнасцю і выдатнай арганізацыяй справы. Мардаванне з наступным усмерчваннем вязняў індустрыялізавана, кожнае катаванне запатэнтавана. Асвоена ўтылізацыя астанкаў. Наладжана вытворчасць мыла, угнаенняў з кожнага попель, лімцу з валасоў. Асабліва элегантна выглядаюць вырабы з татуіраванай скуры...

Б. Е. Р. Т. А. Вальтэр, на дэталь ў нас яшчэ будзе час.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Згодзен. І запрашаю нашага апанента да векавечнай мары германскай эліты, здзяйсненне якой выпала на нашу долю. На тваю долю, Клаус. Уяві сабе, што немцамі заселены ўсходнія правінцыі ад Прусіі да Верхняй Сілезіі, палякі выдалены з генерал-губернатарства, а беларусы з Беларужыі, часткаю выдалены, часткаю аніямчаны народы Прыбалтыкі, у Інгерманландыю ператвораны Ноўгарадская, Пскоўская і Пецярбургская вобласці, асвоены Крым і Таўрыя...

К. Л. А. У. С. А што рабіць з астатняй тэрыторыяй Расіі? Ты глянь на карту, якія прасторы толькі ў еўрапейскай частцы!

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Іменна гэтыя прасторы мы дзелім на строгія квадраты і ў кожным з іх будзем апорны горад на 15—20 тысяч эсэсаўцаў з прадпрыемствам, аналагічным фабрыцы ў Асвенціме. Ад горада да горада не больш 200 кіламетраў. У радыусе 30—40 кіламетраў ад кожнага горада — азасы нямецкіх пасяленняў. Астатняя тэрыторыя часова будзе занята рабамі-недачалавекамі.

Б. Е. Р. Т. А. Усход да Урала павінен стаць гадавальнікам здаровага патомства германскай расы з тым, каб у недалёкай будучыні мець не 120 мільёнаў немцаў, а мінімум 500—600 мільёнаў. Гімлер асабіста займаецца гэтай праблемай. У рамках нашага інстытута створана эксперыментальная арганізацыя «Лебенсборн». Яе галоўная мэта — садзейнічаць масаваму з'яўленню на свет высакікасных у расавых адносінах дзяцей. Каб забяспечыць яе загады, Гімлер ужо аддаў загад, па якім кожны эсэсавец павінен мець патомства ад сваёй ці чужой жонкі. Жонка Бормана ў парадку прыкладу санкцыянавала свайму мужу мець пабочных жонак. Кальтэнбрунэр катэгарычна настойвае на ўстанаўленні такога парадку, пры якім усім нямецкім жанчынам ва

ўзросце да 35 гадоў было б пастаўлена ў абавязак нарадзіць не менш 4 расава паўнаценных дзяцей. А сем'я, якія выканалі гэту норму, павіны выдзяляць мужчын для абслугоўвання адзіночкі і маладзетных жанчын. Эсэсаўцам, якія прыязджаюць з фронту, такая магчымасць прадстаўляецца ўжо.

К. Л. А. У. С. (і жартам, і ўсур'ез). Калі тэгарычна падтрымліваю і Кальтэнбрунэра, і фрау Борман, хоць з рускімі нам спаборнічаць будзе не лёгка. Надзіва жывучы і пладавітыя. І калі татараманголы не змаглі іх ні пераабыць, ні асіміліраваць, то нам...

Б. Е. Р. Т. А. Гэта небяспечна намі ўлічана. У першую чаргу ставіцца задача глыбока і грунтоўна падарваць біялагічную сілу рускага народа. Прызначана неабходным: скарачэнне нарадлівасці і павелічэнне смяротнасці дзяцей абарыгенаў, а таксама адбор і вываз прыгодных у расавых адносінах. Далей, вышчалачванне і фільтраванне асобін, якія вызначаюцца дзяржаўнай сілай, стэртылізацыя, знішчэнне працай, забарона ўсякай медыцынскай дапамогі. Фюрэр асабліва патрабуе: ніякіх прывівак, ніякай гігіены. Для абарыгенаў ён дазваляе толькі гарэлку і табак.

К. Л. А. У. С. (рагоча). Геніяльна! Ме навіта ў гарэлку яны захлынуцца раўней, чым мы іх пераб'ём. Задача заключаецца ў тым, каб звесці туземцаў да ўзроўня жывёлін, пазбавіць іх усіх жыццёвых перспектыв, вытрусіць нацыянальныя пацуды. Гэта прывядзе іх да атуплення, яны стануць індывідуальнасцямі, а самастойнасці і лёгка прызнаюць кіруючую ролю Германіі.

К. Л. А. У. С. Як я зразумеў, мне давядзецца асвойваць тэрыторыю Беларужыі?!

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Ты здагадлівы, мой хлопчык. І засвой адрозні: беларусы неверагодна жывучае племя.

Б. Е. Р. Т. А. Перад ад'ездам сюды я запрасіла гістарычную даведку аб гэтым краі. Атрымала цікавыя звесткі. У першай палове XVII стагоддзя тут жыло каля чатырох з паловай мільёнаў чалавек. Да канца стагоддзя вайны скарацілі гэту лічбу да двух мільёнаў. Кожны другі знік з твару зямлі. Кі 1700-м гадам яны зноў распаліся ся да трох мільёнаў. Карлу XII удалося паменшыць гэту лічбу да мільёна васьмісот тысяч. Зямлю ўгноіў кожны трэці. К XIX стагоддзю яны зноў распаліся да чатырох мільёнаў. На палеон Банапарт выразаў адзін мільён, адправіўшы на той свет толькі кожнага чацвёртага. Кайзер Вільгельм зрабіў і таго менш. На яго лічы аказаўся толькі кожны пяты.

В. А. Л. Б. Т. Э. Р. Як бачыш, тэндэнцыя небяспечная. І я думаю, фюрэр не выпадкова ездзіць у Парыж пакаціцца праху Банапарты. Будзе скарэдкавацца, што справу геніяльнага кара сёкана завершыць таўтонскі геній. Словам, нам патрэбна Беларужыя і Словы беларусаў. Украіна без украінцаў Інгерманландыя і ўся астатняя тэрыторыя без рускіх.

К. Л. А. У. С. (паднімаецца з крэсла і налівае ў бакалы віно, доўга мярцвае). Калі трэба пачынаць?

ТВОРЫ М. МІКЕШЫНА — РОЗДУМ АБ ГОДНАСЦІ АСОБЫ

«3 РОДУ-ПЛЕМЕНИ І З ПЕРАКАНАННЯ БЕЛАРУС»

21 лютага спаўняецца 150 гадоў з дня нараджэння вядомага скульптара, графіка і жывапісца Міхаіла Мікешына. Нарадзіўся ён у 1835 годзе ў вёсцы Максімаўка недалёка ад Рослаўля, у сям'і былога партызана Айчынай вайны 1812 года. Здольны хлопчык яшчэ ў дзяцінстве захапіўся маляваннем, а ў 1852 годзе наступіў на вучобу ў Пецярбургскую Акадэмію мастацтваў.

У 1858 годзе быў аб'яўлены конкурс на праект помніка «Тысячагоддзе Расіі» ў Ноўгарадзе. Першую прэмію атрымала прапанова (а ўсяго іх было 57) 23-гадовага М. Мікешына. Помнік па гэтаму праекту (з некаторымі дпрацоўкамі) і быў пастаўлены ў Ноўгарадзе ў 1862 годзе. Вядома, выкананы ён у асноўным у духу афіцыйнай ідэалогіі таго часу, але трэба адзначыць, што ў скульптара хапіла грамадзянскай мужнасці даць у спісе выяў імёны М. Гоголя і Т. Шаўчэнкі і не ўключыць ненавіснага ўсяму перадавому грамадству цара Мікалая I. На рэльефе ёсць і фігуры земляка Мікешына — кампазітара М. Глінкі, а таксама шэрагу гістарычных дзеячаў Вялікага княства Літоўскага.

У многіх выпадках творы М. Мікешына зроблены не па заказе, а з'явіліся вынікам роздуму мастака аб годнасці чалавека і грамадзяніна. Так, у 1870 годзе была створана кампазіцыя «Анафэоз Глінкі»: над магілай вялікага кам-

пазітара ўзвышаецца скала, на ёй трое сялян — рускі, украінец і беларус — высока падымаюць бюст музыкі, а да магілы ідуць гараджане і сяляне, горцы Каўказа, беларусы — землякі Глінкі і Мікешына. На жаль, гэты помнік так і не ўдалося паставіць. З існуючых зараз твораў Мікешына вядомы створаныя па яго праектах помнікі Кацярыне II у Пецярбургу, Багдану Хмяльніцкаму ў Кіеве (дарэчы, у Дзяржаўным мастацкім музеі БССР ёсць яго мадэль), адміралам Карнілаву і Нахімаву ў Севастопалі. Ён жа ілюстравалі творы М. Гоголя, Т. Шаўчэнкі, М. Некрасава, А. Пушкіна.

Мікешын быў адным з арганізатараў шаўчэнкаўскіх

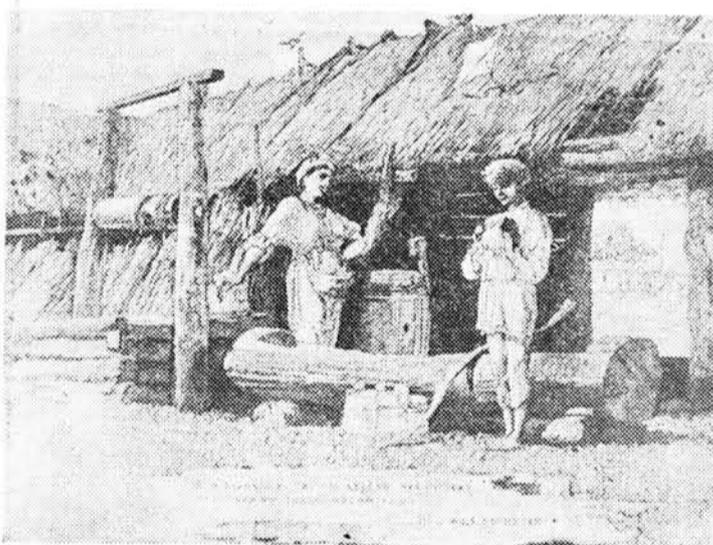
«рокавін», марыў «выдаць у поўным аб'ёме ўсё з творчасці Шаўчэнкі...» Гэта было утапічнай, але моцнай праявай любові да Кабзара. Аб грамадзянскай пазіцыі мастака сведчыць таксама ягоны малюнак у часопісе «Наш сатырык», дзе паказаны М. Салтыкоў-Шчадрын, які бічы рэакцыянераў. Многія цяжкасці творчыя і матэрыяльныя, а затым і смерць 10 студзеня 1896 года не далі М. Мікешыну завяршыць свае творчыя задумы.

Значнае месца ў творчасці мастака займала тэма Беларусі. Цяжкае жыццё беларусаў пад прыгнётам царскіх сатрапаў паказана ў замалёўцы «Сцяна колішняга рэкруцкага набору. Клімавічы». Вядомы такія малюнкi, як «Паштовая эстафета. Беларусь» і шэраг твораў на бытавыя тэмы. У адным са сваіх лістоў Мікешыну I. Рэпін назваў яго «Беларускія малюнкi» цудоўнымі.

Беларускі пісьменнік-дэмакрат Альгерд Абуховіч, які аднойчы ехаў з Мікешыным разам у цягніку, успамінаў, што той добра ведаў беларускую мову і вельмі цікавіўся Беларуссю, беларускай літаратурай. А на развітанне ён адрэкамендаваў сваёму спадарожніку: «Міхаіла Мікешын, з роду-племени і з пераканання — беларус, заўсёды гатовы да вашых паслуг».

Эдвард ЗАЙКОЎСКИ.

НА ЗДЫМКАХ: М. МІКЕШЫН. «Беларуска»; работа з серыі «Беларускія малюнкi».

НАД ЧЫМ ПРАЦУЮЦЬ ПІСЬМЕННІКІ

Ваши творчыя планы ў 1985 годзе — 40-м годзе Перамогі над фашызмам? З такім пытаннем звярнуўся карэспандэнт Агенцтва

друку Навіны да некалькіх вядомых савецкіх пісьменнікаў, якія пішуць на ваенную тэму. Вось што адказалі яму

Васіль БЫКАЎ:

— Працюю над новай апавесцю пра Вялікую Айчыную вайну. Назвы ў яе яшчэ няма, але гэта зноў Беларусь... У цэнтры апавядання — лёс савецкага афіцэра, які выбыў на некаторы час з барацьбы з-за ранення. Тут я выкарыстоўваю рэтраспекцыю: апісваю тэя суровыя і гераічныя гады з пазіцыі сённяшняга дня. Герой, цыпер пенсіянер, вяртаецца ў сваё мінулае, спрабуючы разабрацца ў людзях, падзеях, прасачыць сувязь ваеннага часу з сучаснасцю. Актуальнасць такога аналізу вядома — і сёння ў свеце неспакойна...

Юрый БОНДАРАЎ:

— Нядаўна закончыў раман «Гульня». Гэта завяршэнне майго цыкла аб інтэлігенцы, куды ўжо ўвайшлі раманы «Бераг» і «Выбар».

Працюю таксама над «Імгненнямі» — гэтыя кароткія лірыка-філасофскія мініяцюры я буду пісаць усё жыццё.

Уладзімір КАРПАЎ:

— Пачаў работу над кнігай «Маршал Жукаў» — пра выдатнага военачальніка, які ўнёс вялікі ўклад у перамогу над фашыскай Германіяй.

Мне паінчасціла не раз сустракацца з Жукавым у час работы ў Генштабе. Не ўтаю: я доўга не мог рашыцца на стварэнне кнігі — апасаўся падступнасца да такой буйной асобы... Пастараюся зрабіць усё, каб кніга была цікавай і дакладнай.

Анатоль АНАНЬЕЎ:

— Тэма кнігі, над якой працую, — Вялікая Айчыная вайна і наша сучаснасць з яе складаным міжнародным становішчам і барацьбой за мір. Галоўныя дзеючыя асобы — простыя салдаты. У рэшце ж рэшт ход вайны вырашаюць яны...

Нядаўна я вярнуўся з ГДР: пабываў у месцах, дзе пачынаўся прарыў войск Першага Украінскага фронту пад камандаваннем маршала Колева, прайшоў па шляху савецкіх танкавых армій, што рухаліся на захад. У мяне сабраны багаты матэрыял, які ляжа ў аснове будучай кнігі.

Іван СТАДНЮК:

— Працягваю працаваць над раманам «Масква. 41 год». Дзеянне разгортваецца ў савецкай сталіцы ў студзені 1941 года. Дзеючыя асобы — Сталін, Цімашэнка, Жукаў, Шапашнікаў і іншыя буйныя савецкія дзяржаўныя і палітычныя дзеячы, военачальнікі. Раман раскажа, як стваралася антыгітлераўская кааліцыя, як ужо ў першы год вайны быў сарваны гітлераўскі план «блицкрыга» і была правызначана перамога над фашызмам.

Інтэр'ю ўзяў Канстанцін МЕЖЛУМЯН.

як у нас вучацца, як лечацца, калі захварэюць, якімі свабодамі карыстаюцца...

— А потым было так, як я напісаў у вершы «На мітынг», — расказвае Уладзімір Карызна. — Слова ўзяў амерыканскі рабочы, дастаў савецкі гвардзейскі знак і працягнуў яго нам.

На Эльбе, —
Рабочы прыгадаў, —
Яго
салдат савецкі,
Як сувенір,
Адаў.

МІНСК І ДЭТРОЙТ—

ГАРАДЫ ПАРАДНЁНЫЯ

СЯБРОЎСТВА ПРАЦЯГВАЕЦЦА

смужыцца ці ўзрадавацца.

У вершы «Берагі» ёсць такія радкі:

Мы прабілі
Далечынь такую,
Штурмаў рокат
І гаросаў глуш!
Як жа скараціць

адлегласць тую,
Што між берагамі
нашых душ.

Людзі пераадоўляюць вялікія адлегласці, едуць паездкамі, ляцяць самалётамі, плывуць параходамі. Яны адкрываюць для сябе новыя краіны, знаёмяцца з жыццём, культурай іншых народаў, спрабуюць спасцігнуць, што іх хвалюе, да чаго яны імкнуцца.

— У наш час гэта жыццёвая неабходнасць, — гаворыць Уладзімір Карызна. — Знаёміцца, дзяліцца небыткамі, сябраваць. У гэтым дзеля міру, які ўсім нам трэба берагчы і захоўваць.

Хутка пасля вяртання дадому ён паехаў да маці, у сваю родную Закоўжку, што недалёка ад Мінска. Да яго прыходзілі аднавяскоўцы, суседзі, распытвалі, як там у Амерыцы: і ў што людзі апрачаюцца, і што ядуць, што думаюць пра нас. Ці ведаюць, што мы не рыхтуемся да вайны і не хочам з імі ваяваць, ці расказалі пра гэта амерыканцам.

Нішто так не раз'ядноўвае людзей, як няведанне, недаведчанасць, — працягваў Уладзімір Іванавіч. — Амерыканцы атрымліваюць надзвычай мала інфармацыі аб Савецкім Саюзе. З газет, тэлебачання, радыё яе амаль не паступае. Ёсць толькі інфармацыя антысавецкая, якая настройвае людзей варожа да нашай краіны. Мы расказвалі аб імкненні нашага народа да міру, жаданні жыць у згодзе і дружбе з іншымі народамі. З радасцю бачылі, што большасць амерыканцаў, з якімі нам давялося сустракацца, хочучы таго ж самага, што і мы, — працаваць, бачыць саіх дзяцей здаровымі і шчаслівымі, мець спакойную і забяспечаную старасць. Часта адчувалі, што перад намі прастае добразычлівыя людзі, гатовыя раскрыць душу ў адказ на нашу шчырасць і прыязнасць.

— А з кім вы сустракаліся ў Амерыцы?
— Сустрачы былі самыя розныя, найбольш — прыемныя. З рабочымі і членамі муніцыпалітэта ў Дэтройце, са школьнікамі, студэнтамі, з нашымі суайчыніцамі-беларусамі.

Членам нашай дэлегацыі запамніўся мітынг у Дэтройце. На яго сабралася многа людзей. Ім хацелася пагаварыць, нешта растлумачыць пра сябе, паслухаць пра нас. Самім амерыканцам, здаецца, надакучыла тая палітычная валтузня, якую вядзе іх урад. Мы адказвалі на шматлікія пытанні, расказвалі,

І нам было прыемна, што былі салдат памятае тэя гады, калі рускія і амерыканцы разам змагаліся супраць фашызму. І падумалася, як было б добра, каб нашы арміі ніколі не раз дзяляла лінія фронту.

У дарожным бланкоце Уладзіміра Карызны, на жаль, не засталася прозвішчаў эмігрантаў, якія арандавалі царкву ў Дэтройце і наладзілі там сустрэчу са сваімі землякамі з Беларусі. Часу было нямнога, а тых, хто хацеў перакінуцца словам, — не злічыць. Так і засталіся гэтыя людзі ў памяці паэта Марыліямі, Іванамі, Анелямі, Ганулямі...

— З намi ездзіў ансамбль «Журавінка». Дзяўчаты выступалі ў той вечар. Заспявалі нашы беларускія песні, а старыя не вытрымалі, заплакалі. Земляку з Гродзеншчыны я падарыў сваю кніжку «Свята ліўня». Узяў ён яе, гляджу — чытае, і сляза бжыць па шчацэ. Цяжкое ўражанне ў нас засталася. Усё жыццё працавалі на чужую краіну, а к канцу — пустата. Нездарма ж яны гаварылі: «Вось каб толькі давялося памерці дома, на Радзіме».

— Вы казалі, што сустракаліся з моладдзю...

— Так, у Філадэльфіі ва ўніверсітэце са студэнтамі. Яны вучаюць рускую мову, знаёмяцца з творчасцю савецкіх паэтаў. Спачатку прыйшло чалавек сто, а к канцу вечара — поўная зала. Яшчэ была сустрэча з вучнямі дамініканскай прыватнай школы ў Дэтройце. Розныя пытанні нам задавалі. Мы адказвалі, тлумачылі, спрачаліся. І нашы суб'яднікі разумеі нас. Наогул я не раз заўважыў у час падарожжа, што мы, савецкія, выклікаем цікавасць, прыцягваем да сябе, хаця часам нас нібы пабойваюцца. Я думаю, гэта ўсё ад таго, што мала ведаюць.

Калі сустракаліся са студэнтамі, я звярнуў увагу на дзяўчыну з прыгожымі сінімі вачыма. Бачу: стаіць, пазірае на нас, а падысці баіцца. Тады мяне нібы штосьці падштурхнула да яе, і я сам спытаў: «Вы любіце Ясеніна?». І яна ўся засвяцілася, заўсміхалася. Вельмі люблю, адказала. Пісала работу па яго творчасці.

Вялікі паэт нібы парадніў нас. Нашу дэлегацыю прымала мэр горада Дэтройта Эрма Хендэрсан. Гэта было ў верасні-кастрычніку мінулага года. А сёлета ў студзені госці з ЗША прыехалі ў Мінск. Яны мелі гутарку ў Мінскім гарадскім Савеце народных дэпутатаў, наведлі музычную школу, музеі, аглядзелі горад, пабывалі на заводзе халадзільнікаў. Дэлегацыю гарадскога савета амерыканскага горада-пабраціма Дэтройта ўзначальвала Эрма Хендэрсан. Сяброўства і знаёмства працягваюцца.

Дзіяна ЧАРКАСАВА.

П...ПУШЫСТЫМ снеж-ным покрывам ахута-ла зіма запаведнік, які раскінуўся больш чым на 76 тысячак гектараў Верхнебярэзінскай нізіны Беларускага Паазер'я. Мароз скаваў яго галоўную водную артерію — раку Бярэзіну, яе прытокі. Да-ступнымі сталі і непраходныя летам балоты. Спяшаюцца скарыстаць гэта вучоныя і ляснічыя. На машынах ці снегаходах «Буран», на лыжах ці пешшу адпраўляюцца яны ў самыя глухія куткі, каб правесці неабходныя назіранні. Зручны цяпер час і для ўліку жывёлін. На снезе пакідаюць свае «аўтографы» алені і ласі, ваўкі, лісы, дзікі...

Але снег, пакрыўшы зямлю, перашкаджае жывёліне здабываць ежу. На дапамогу приходзіць чалавек. У лесе зроблена многа кармушак, ёсць спецыяльныя падкормачныя пляцоўкі. Сюды падвоззяць сена і зерне, бульбу, пачаткі кукурузы, якімі вельмі ахвотна ласуюцца зьяры.

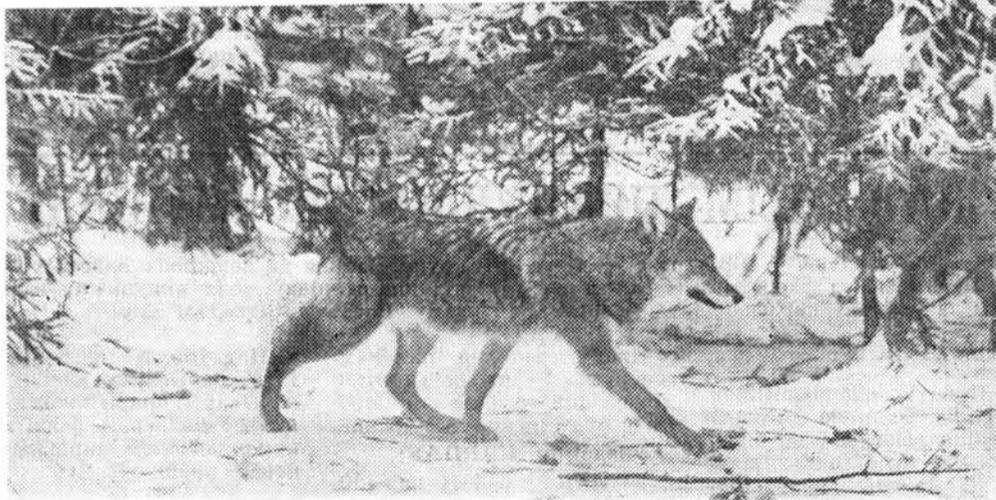
Нямала клопату зімой і ў супрацоўнікаў станцыі фонавага маніторынга, яны вядуць назіранне за станам прыроднага асяроддзя і фактарамі ўздзеяння на

яго, робяць іх ацэнку і прагназіраванне. Праходзяць гады, дзесяцігоддзі. Не адно пакаленне вучоных і работнікаў лясной гаспадаркі змянілася ў запаведніку. Аналізуюцца і абагульняюцца сабраныя навуковыя матэрыялы, робяцца вывады, даюцца рэкамендацыі аптымальных метадаў гаспадарчай дзейнасці чалавека, каб захаваць у прыродзе неабходную раўнавагу, якая дазволіць

нам і нашым нашчадкам жыць і працаваць на зямлі. **НА ЗДЫМКАХ:** дзікі з задавальненнем ласуюцца зернем і бульбай; ляснічы доследнай дзяржаўнай лясаліўнічай гаспадаркі «Барсукі» Бярэзінскага біясфернага запаведніка Пётр РАМАНОВІЧ (справа) і егер Мікалай ДЗЕМКА аб'язджаюць тэрыторыю лясніцтва; воўк — самы небяспечны лясны драпежнік.

Тэкст і фота Я. КАЗЮЛІ.

Гумар

— Значыць, ты шукаеш работу? Ну што ж, зайдзі так гадоў праз дзесятак!
— Да абеду ці пасля?
— Ну, як табе падабаецца злодзей у майёй новай п'есе?
— Ён цудоўны! У яго ўсе рэплікі крадзеныя!
— Пан псіхіятр, памажыце майму мужу. Ён лічыць сябе скакавым канём.

— Гэта патрабуе працяглага і дарагога лячэння...
— Не мае значэння! Грошы ў нас ёсць: ён ужо выйграў тры забегі...
— Наколькі вялікая смяротнасць у вашай краіне? — пытаецца ў мясцовага жыхара замежны турыст.
— Такая ж, як і ў вас, сэр: адзін смяротны выпадак на чалавека...

— Што з табой, чаму ты такі сярдзіты?
— Толькі што пазваніў новы муж майёй былой жонкі і закаціў істэрыку, чаму за тры гады шлюб у не навучыў яе варыць суп з фрыкадэлькамі!
— Дзяўчына гаворыць варажбітцы:
— Ужо калі вы бачыце ў картах прыгожага і багатага брунета, знайдзіце ў іх заадно і нумар яго тэлефона...

У вашу калекцыю

ДАКУМЕНТ СУРОВАГА ЧАСУ

У гады Вялікай Айчыннай вайны ў нашай краіне многімі выдавецтвамі выпускаліся масавымі тыражамі разнастайныя ілюстраваныя паштовыя карткі і паштоўкі. Захаваныя ў калекцыях філакартыстаў да нашых дзён, яны маюць вялікую цікавасць не толькі для калекцыянераў. Сёння гэтыя паштоўкі — своеасаблівы дакумент эпохі, які напамінае пра герояў фронту, самаадданых працаўнікоў тылу, пра мужную барацьбу нашага народа з жорсткім і каварным ворагам. Яны расказваюць пра дзень Перамогі — усенароднае свята нашай краіны.

На многіх паштоўках ваенных гадоў змешчаны рэпрадукцыі плакатаў. Тройчы за гады вайны шматмільённымі тыражамі выдавалася паштоўка з адлюстраваннем плаката В. Карэцкага «Воін Чырвонай Арміі, выратуй!». Мастак паказаў на ім маці з дзіцем на руках, чый вобраз увабраў у сябе народны боль, гнеў і нянавісць да фашызму. Двойчы ў выглядзе паштовак выпускаўся плакат В. Іванова «Наперад, на захад!».

Тады ж узніклі «Окна ТАСС» — выдатныя па палітычнай вострыні від агітацыйнага мастэрства. Са зместам «Окон ТАСС» тысячам людзей дапамагі пазнаёміцца паштоўкі. Першыя з'явіліся ўжо ў ліпені 1941 года. І калі самі «Окна» выпускаліся іншы раз малымі тыражамі, то паштоўкі з гэтымі ж малюнкамі друкаваліся тыражамі па 50—60 тысяч.

Летапісам подзвігу савецкіх людзей сталі шматлікія серыі паштовак з партрэтамі Герояў Савецкага Саюза. Калекцыянерам вядома, што ў 1941 годзе была выпушчана серыя з 26 паштовак «Героі Айчыннай вайны», у 1942 годзе 14 паштовак «Маракі — Героі Савецкага Саюза».

У 1942 годзе савецкая дэлегацыя наведвала краіны антыгитлераўскай кааліцыі — Вялікабрытанію, ЗША і Канаду. Да гэтай паездкі быў прымеркаваны выпуск паштовак з партрэтамі 30і Космадзям'янскай, Лізы Чайкінай, Віктара Талаліхіна і іншых маладых герояў. Сёння гэтыя выпускі рэдкасць у калекцыях філакартыстаў.

У 1942 годзе выйшла серыя паштовак, на якіх былі парт-

рэты і выказванні рускіх палкаводцаў — Аляксандра Неўскага «Хто з мячом да нас прыйдзе, ад мяча і загіне», Дзмітрыя Данскога «Лепш сумленна смерць, чым ганебнае жыццё», Дзмітрыя Пажарскага — «Наша праўда. Біцца да смерці!» і іншых.

Папулярнасцю карысталіся паштоўкі, якія расказвалі аб слаўнай гісторыі рускага войска, пра бітвы, у якіх пацярпелі сакрушальнае паражэнне іншаземныя захопнікі — Ледавым пабоішчы (1212 год), Кулікоўскай бітве (1380 год), баі ля Крымскага брода (1612 год), Рымніцкім баі (1789 год), Барадзінскім баі (1812 год).

Паштоўкі і паштовыя карткі з ілюстрацыямі для палёвай пошты расказвалі пра баявыя будні артылерыстаў, танкістаў, пехацінцаў і воінаў іншых родаў войск. Яны рабіліся на малюнках ваенных мастакоў студыі імя М. Грэкава, якія выязджалі на фронт, фатаграфіях карэспандэнтаў цэнтральных і ваенных газет.

7 лістапада 1942 года, у дзень 25-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі, у Маскве была адкрыта Усесаюзная мастацкая выстаўка «Вялікая Айчынная вайна». На ёй упершыню дэманстраваліся палотны К. Юона «Парад на Чырвонай плошчы ў Маскве 7 лістапада 1941 г.», В. Якаўлева «Партрэт генерал-маёра І. Панфілава», А. Пластава «Фашыст праляцеў». Рэпрадукцыі гэтых выдатных карцін з'явіліся ў хуткім часе на паштоўках і іх змаглі ўбачыць мільёны савецкіх людзей.

Асобны раздзел у паштоўках Вялікай Айчыннай вайны займаюць выпускі з палітычнай сатырай, вострай карыкатурай. Гэтыя паштоўкі адыгралі важную ролю ў патрыятычным выхаванні народа. Сатырычныя малюнкi суправаджаліся вершамі С. Маршакі, Д. Беднага, С. Міхалкова. Сатырычныя паштоўкі з'явіліся ўжо ў ліпені 1941 года. На адной з іх быў надпіс «За чым пойдзеш, тое знойдзеш», другая высмейвала фашысцкіх салдат-грабежнікаў і злодзеяў. Цікавы той факт, што паштоўкі з карыкатурамі на верхавадаў трэцяга рэйха выпускаліся і на нямецкай мове.

Леў КОЛАСАЎ.

(ПОРТ)

ФУТБАЛІСТЫ зборнай СССР у фінальным матчы IV міжнароднага турніру на Кубак імя Джавахарлала Неру з лікам 2:1 нанеслі паражэнне камандзе Югаславіі і заваявалі галоўны прыз. Голы забілі мінчане Сяргей Алейнікаў і Георгій Кандрацьеў.

Акрамя іх за каманду СССР выступалі Андрэй Зыгмантовіч, Сяргей Бароўскі і Сяргей Гоцманаў з мінскага «Дынама».

ЧЭМПІЯНАТ Савецкага Саюза па канькабежнаму спорту, які адначасова быў адборачным да першынства свету, завяршыўся бліскучай перамогай беларускага скарахода Ігара Жалаязоўскага.

Ён першынстваваў на трох дыстанцыях з чатырох. У сумме мнагабор'я Ігар Жалаязоўскі набраў 153,855 ачка.

НА **МІЖНАРОДНЫХ** спаборніцтвах па класічнай барацьбе памяці Івана Паддубнага ў Ленінградзе ўпершыню выступіў мінчанін Міхаіл Пракудзін. Ён перамог усіх сваіх сапернікаў заняў першае месца.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 312